Ніва

БЕЛАРУСКі ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВіК

№ 49 (1293) ГОД XXV БЕЛАСТОК 7 СНЕЖНЯ 1980 г. ЦАНА 2 ЗЛ.

ЯКІЯ МЫ ЛЮДЗІ

„ДОКТАР“ І ІНШЫЯ

У зале камплект. З-пад ложка сочыцца сіняватае святло начной лямпачкі. На століках пульсуюць чалавечым жыццём кантрольныя апараты. Часам скрыпнуць дзверы — і свежы запах шпітальнага эфіру распусціць згушчанае ў зале паветра. Шчоўкне электраўключальнік, і ноч, прыжмурыўшыся ад блеску трохсотак, уцячэ за вокны. Гэта сонная маладзенькая медсястра, выконваючы загады лекара, прыйшла рабіць уколы. Заскрыпяць ложкі, пракоцяцца глыбокія ўздыхі, застогнуць цяжэй хворыя, нехта спрасонку крыкне — і зноў шчоўкне ўключальнік. Ноч мігам зацягне сваю рану. У калідоры заціхаюць дробныя крокі медсястры. Асядае ціщыня. Дыханне набірае рытмічнасці і змяняецца ў пахрапванне.

Са сну выклікае лёгкі штуршок:

— Калі ласка, тэрмометры.

За вокнамі світанак. На вёсцы даўно ўжо праспявалі пеўні.

— Ноччу быў мароз, — кажа нехта, а ўсе заглядаюцца ў акно.

— Ай-яй-яй... — сумна і цяжка паківае галавою ды, спусціўшы з ложка ногі ў доўгіх цёплых шкарпэтках, сядзе ён і заўзіраецца некуды далёка-далёка.

Звярталіся тут да яго „доктар“. Так яго называлі лекары. Прывезлі аднекуль з Сакольшчыны. Пашыраная мязджыца і аслабленае сэрца. Семдзесят адзін год. Скляроз. Некалі прыстойны і прыгожы мужчына. Сардэчны і добры твар. І вочы, вечна задумлівыя, без іскрынкі ўсмешкі.

Пасядзеўшы гэтак з паўгадзіны, зашарыць тапкамі.

— Вы адкуль? — спытае раптам, а сам, абапёршыся дзвюма рукамі на кіёк, глядзіць на цябе так, быццам бы шукаў у тваім жыцці падобнага сабе вобразу, нешта хацеў зразумець, апраўдаць. — Так, так, — паківае галавою. — А кватэра свая? У блёку... — уздыхне і прыгорблена пашорыць да наступнага ложка.

Побач быў ложак цырульніка. Узростам яны аднагодкі з „доктарам“, у знешнім выглядзе — розніца гадоў трыццаць. Смешны і вясёлы чалавек. Усё трымаў пад падушкай, і партфель з грашыма, і лыжкі, і тры нейкія крыміналы.

— Пану нельга ўставаць! — крычыць медсястра, прылавіўшы яго пры кране з вадою.

А ён, пагладзіўшы леваю рукою патыліцу лысай, як бубен, галавы, засмяецца сваёй шырокай усмешкай:

— Пані, то ж і паміраць нельга, а людзі паміраюць.

Залай ускалыхне рогат. Толькі наш „доктар“, як бы і не чуе. Не ўздрыгне ніводная маршчынка твару.

Па-суседску з цырульнікам палажылі нейкага балгара. Прывезлі з інфарктам.

— Ад нараджэння. Ну, о цяпер утраіх выпілі восем бутэлек з каласком, адну ракію і адну мастіко, — адказвае лекару на пытанне, ці п’е гарэлку.

Насупраць ляжыць шавец — як высокі, так і тоўсты. Ціхі, спакойны чалавек, які, здаецца, перапрашае ўсіх за тое, што тут ляжыць. Побач яго былы дырэктар нейкага будаўнічага прадпрыемства, чалавек, якому здаецца, што ўсіх прыгажэй і ўсіх разумней. Увасабленне эгаізму.

— Ну, устаў наш кракадзіл, — і зарагоча, разгледнуўшыся вакол, ці іншыя яго падтрымоўваюць. — Ужо паўгадзі-

(Працяг на стар. 4)

„Трыумфальная арка“. Фота Р. Сянько.

З ТРЫВОГАЙ ЗА ЛЁС ЧАЛАВЕКА

Дарма было б шукаць у творчасці С. Рыбія пейзажу ці нейкага спакойнага спагляданння на свет (хаця вучыўся калісь на лесніка!). Шмат гадоў фасцынуе яго нязменна гісторыя і галоўны яе рухавік — чалавек, замкнуты на яго палотнішчах, з усімі добрымі якасцямі і заганамі, у рамкі глыбокіх філасофскіх роздумаў.

І таму менавіта карціны С. Рыбія не аглядаеш — іх чытаеш, як кніжку жыцця, у якой выразна напісана, што вечнае шчасце і спакой чалавека — гэта не што іншае, як ілюзія, і часта тое, што дае шчасце аднаму — прыносіць цярпенне другому. Вельмі яскравая ў гэтых адносінах карціна „Шчаслівы час“ з цыкла пра развіццё цывілізацыі „Генезіс“. Ёсць керат. На адным яго канцы сядзіць як сімвал шчасця жанчына з кветкай у руцэ. У яе завязаны вочы. Што ёй, яна шчаслівая... Пхае керат просты чалавек у абдзертых штанах, а ёй нават у галаву не прыходзіць, як яму цяжка. Шчаслівы час — але для каго? Ці можа даць шчасце чужая крыўда, радасць, збудаваная коштам другога?..

Велізарнае палатно „Трыумфальная арка“ з цыкла „Генезіс“ (4,20 на 2 метры) прыкоўвае ўвагу не з-за сваёй велічыні. Тая „трыумфальная“ арка аказваецца зусім не такой моцнай і трывалай, яна хістаецца, а з-пад яе вылазяць сотні людзей з пакутніцкімі тварамі; гэта на іх плячах збудаваны тыя трыумфы.

Цікавая асаблівасць: найбольш тут жаночых твараў. Відаць, аўтар лічыць, што жанчыне заўсёды цяжэй, што менавіта яна нясе найбольшыя кансеквенцыі.

У цыкле „Генезіс“ ёсць і цікавы твор „Нараджэнне“. З вялікай лопаючайся паверхні (нешта накшталт яечка-гіганта) не столькі нараджаецца, колькі „выбухае“ натоўп людзей са сваімі характарамі, добрымі і дрэннымі рысамі; пазней ён стане пэўнай групай, якая будзе лічыць сябе адзіным народам.

(Працяг на стар. 5)

ГУТАРКА ДЗЯДЗЬКІ МАКСІМА

САЛОДКА І ГОРКА

У нядзелю Палашка пастаралася нарыхтаваць самы смачны абед, проста такі, які я найбольш люблю. Найперш паставіла яна на стол густую, духмяную капусту, вараную на бараніне, якая асталася ў нас яшчэ пасля апошняй пабыўкі гарадской часткі нашай сям’і. Затым падсунула мне пад нос глыбокую талерку з бульбянымі варэнікамі, засквараныммі смажанай грудзінкай.

Елі мы памяркоўна, не спяшаючыся, бо не было куды і да чаго спяшацца. Часам толькі перакідваліся між сабою нейкімі славечкамі, гэта значыць, гаварыла перш за ўсё мая Палашка, а я слухаў, жуючы варэнікі, якія абцякалі тлушчам. Такім чынам даведаўся я, што ад заўтра прыдзецца нам безупынку дзяжурыць пры нашай свінаматцы, якая мае ўжо апарасіцца, а свіння, вядома, як свіння, калі не дагледзіш, сама падушыць сваіх парасят. І рабую карову прыдзецца ўжо запусціць, гаварыла Палашка, бо яна таксама неўзабаве ацеліцца...

Затым ад хатніх спраў перайшла яна да спраў вясковых і гмінных, пачала расказваць, што сама пачула на жаночых сустрэчах у краме, у полі, у царкве або ў іншых месцах.

— Ведаеш, — гаварыла яна неяк так таямніча, быццам бы выяўляла вялікую дзяржаўную тайну, — будуць знімаць Язэпку, гэтага начальніка. Цяпер кантроль там праводзяць.

— Што ты кажаш?! — шчыра выказаў я сваё здзіўленне. — Гэта ж парадачны чалавек. Колькі разоў дзелень яго я сустракаў, заўсёды ён першы падаваў мне руку на прывітанне і, калі пры ім не было чужых людзей, то і па-свойму, па-сялянску гутарыў са мною...

— Так, так! Хвалі! — спыніла мяне жонка. — Не ўсё залатое, што блішчыць! Ведаеш, што зрабіў твой добры начальнік?

Не, я не ведаў, зразумела, і Палашка падрабязна пачала мне тлумачыць, як гэты начальнік зарабіў на адным трактары нейкіх сто тысяч злотых. Сапраўды, крыху гаварылі людзі ў нас аб гэтым, але ніхто гэтаму здарэнню не прыдаваў вялікага значэння, бо ўсе былі згодны ў тым, што толькі дурны чалавек адкідае ад сябе грошы, калі яны яму лезуць самі ў рукі. Калі б не ён, дык хтосьці іншы выкарыстаў бы гэтую нагоду.

Здарылася гэта нейкіх два гады таму назад. Адзін трактарыст з іхняга эскаэру разбіў па-п’янаму яшчэ цалкам новы трактар. Трактарыст памёр у бальніцы, а разбіты трактар астаўся. Тэхнічная камісія, якую ўзначальваў дырэктар мясцовага пому, прызнала, што гэты трактар не надаецца ўжо да рамонту, а прынамсі не аплоціцца раманціраваць яго на кошт эскаэру. Каб жыў няшчасны трактарыст, дык можна было б пацягнуць яшчэ з яго, а так найлепш прадаць. На шчасце, паявіўся ад-

(Працяг на стар. 4)

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ-80 Спяваюць жанчыны са Старога Корніна. Фота М. Шаховіча.

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

КАРАНІ ДРУЖБЫ

Споўнілася 20 гадоў з дня заснавання Навагрудскага аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы. У калгасах і саўгасах, на прадпрыемствах, у сярэдніх школах раёна дзейнічаюць пярвічныя арганізацыі таварыства. Праводзяцца лекцыі і гутаркі, інтэрнацыянальныя вечары, працуюць клубы савецка-польскай дружбы. Нядаўна аддзяленне таварыства і яго старшыня Ф. Станішэўскі ўзнагароджаны Залатымі ганаровымі знакамі галоўнага праўлення Таварыства польска-савецкай дружбы.

БЕЛАРУСКІ КУМЫС

Новая ферма створана ў саўгасе-камбінаце „Мір“ Баранавіцкага раёна. Тут будуць атрымліваць гаючы напітак — кумыс.

Спецыяльная дэлегацыя ездзіла за вопытам у башкірскі саўгас-камбінат „Юматаўскі“, з якім баранавіцкія працаўнікі сябруюць ужо не першы год. Цяпер тутэйшыя жывёлаводы ведаюць „сакрэт“ выбару напітку. Камплектуецца статак кабыліц.

МІНСКІ КЛУБ

Водналыжны клуб „Алімпія“ падрыхтаваў многа вопытных майстроў. Францыя, Італія, Англія, Фінляндыя — адрасы, дзе выступалі і перамагалі нашы водналыжнікі. У складзе зборнай каманды Савецкага Саюза ёсць прадстаўнікі клуба „Алімпія“ — майстры спорту СССР міжнароднага класа Г. Важнік, С. Нізоўкін, М. Амельянчык, І. Потэс, С. Кудлач, Н. Сарокіна, А. Мінянок, Л. Мазоўка.

НОВАЯ ФАБРЫКА

У Мінску вырашана пабудаваць фабрыку каляровага друку магутнасцю ў 500 мільёнаў фарбаадбіткаў у год. На будаўніцтва аб'ектаў вытворчага і жыллёва-грамадскага прызначэння новага прадпрыемства мяркуецца выдаткаваць каля 14 мільёнаў рублёў.

КАЛЯНДАР

2045 гадоў назад

8.12.65 да н.э. нар. Гарацый, рымскі паэт.

120 гадоў назад

12.12.1860 нар. Я. Каспровіч, польскі паэт і драматург.

110 гадоў назад

10.12.1870 нар. Ф. Рушчыц, польскі жывапісец. Звязаны з мастацкім жыццём Польшчы, Літвы і Беларусі.

50 гадоў назад

10.12.1930 нар. М. Арочка, беларускі савецкі паэт.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE”

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

Wydawca: RSW „Prasa-Książka-Ruch” Kombinat Wydawniczo-Kolportażowy w Białymstoku. Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku.

Ogłoszenia przyjmuje: Biuro Reklam i Ogłoszeń ul. Wesołowskiego 1, 15-950 Białystok, tel. 232-41 w. 278, oraz wszystkie biura ogłoszeń RSW „Prasa-Książka-Ruch” na terenie całego kraju. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności. Prenumeratę przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał, I półrocze i na cały rok następny; do dnia 10 poprzedzającego okres prenumeraty na pozostałe okresy roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartalna 26 zł, półroczna 52 zł, roczna 104 zł. Jednostki gospodarki uspołecznionej, organizacje społeczne zamawiają prenumeratę w miejscowych Oddziałach RSW „Prasa-Książka-Ruch”, w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów, w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie, nr 1153-201045-139-11; prenumerata ta jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

„Niwa” — PLISSN-0546-1960. Nr indeksu 36671. Zam. 1882. Nakład 7.800 I-3.

З цікавым дакладам выступіў загадчык Кафедры беларускай філалогіі Гродзенскага універсітэта дацэнт Сяргей Кліманскі.

„МОСТ ПРАЗ СТАГОДДЗІ“

Пасля трохгадовага перапынку, 15 і 16 лістапада ў памяшканні Ваяводскага аддзела „РАХ“ у Беластоку адбылася чарговая сесія „Мост праз стагоддзі“, прысвечаная польска-беларускім навукова-літаратурным узаемасувязям. Арганізатары, якімі былі Клуб Саюза польскіх пісьменнікаў, Ваяводскі аддзел культуры і мастацтва ды Ваяводскі аддзел „РАХ“, прадбачылі выступленні польскіх і беларускіх вучоных ды літаратараў.

Субота, 15 лістапада. У вялікай зале збіраюцца людзі. На стале, што цягнецца амаль праз цэлае памяшканне, цесна, адна ля адной ляжаць дзесяткі кніг, прысвечаных адзначанай тэме, пачынаючы ад першага „Беларускага календара“, выдадзенага ў народнай Польшчы, аж да нядаўна выпушчанай на польскай мове „Гісторыі Беларусі“.

Прыбыўшых прывітаў Сакрат Яновіч. Падзякаваўшы арганізатарам і гасцям, прыбыўшым з Гродзенскага універсітэта, — загадчыку Кафедры беларускай філалогіі дацэнту Сяргею Кліманскаму ды навуковаму працаўніку і маладому паэту Міхасю Губернатараву, перадаў голас дакладчыкам. Першым выступіў доктар Уладзімір Стохель з Польскай Акадэміі Навук з дакладам на тэму „Польская тэматыка ў творчасці Максіма Танка“, у якім раскрыў той перыяд, калі жыццё паэта было звязана з Заходняй Беларуссю, і яго водгукі ў творчасці. Асабліва моцны націск палажыў на творы, прысвечаныя Польшчы, творы, якія былі вынікам яго падарожжаў па нашай краіне. Шырока закрануў таксама і кнігі аўтара, перакладзеныя на польскую мову.

„Пан Тадэвуш“ Адама Міцкевіча ў перакладах на беларускую мову“ — гэта чарговы даклад, з якім выступіла працаўнік Беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта Зофія Скібінская. Правяла яна падрабязную характарыстыку ўсіх перакладаў гэтага твора на беларускую мову, пачынаючы ад самага першага, зробленага В. Дунін-Марцінкевічам, і канчаючы на транслятарскім наватарстве Язэпа Сяміжона.

Справу перакладу як літаратурнай творчасці закранула ў сваім выступленні Валянціна Труханоўіч з Беластоцкага філіяла Варшаўскага універсітэта, высоўваючы свае „Некалькі заўваг аб польскім перакладзе дзённікаў М. Танка“. У асноўным паказала на вялікія разбежнасці паміж перакладам і арыгіналам у некарысць першага.

Ужо кароткі перапынак быў свайго роду ўступам да дыскусіі, якая абгрунтавалася вакол даклада Зофіі Скібінскай. Тэма ў асноўным звялася да мастацкасці перакладу. Наступным, што выклікала супярэчнасць поглядаў прысутных — гэта пераклад і час. І тут усё адбывалася вакол перакладаў, зробленых В. Дунін-Марцінкевічам і Б. Тарашкевічам.

Двухгадзінны перапынак і сесія працягваецца далей. Першым выступіў Міхась Шаховіч з дакладам „Дэманічныя постаці і з'явы ў народным вераванні на стыку польска-беларускай культур“, у якім правёў характарыстыку дэманічных сіл, бытуючых у вераванні людзей Беласточчыны. Зусім новае ў сваіх выступленнях закранулі стажысткі Беларускай філалогіі Ніна Амельянюк і Тэрэза Хыляк. Першая гаварыла на тэму семантычных змен у слоўніцтве на польска-беларускім пагранічы, другая — „Уплыў польскага слоўніцтва на беларускую лексічную сістэму Баброўнік“.

Пасля дыскусіі, якая пайшла ў напрамку народнага веравання і моўных узаемаўплываў, Ірына Баравік і Янка Леанчук павялі калектыўны аўтарскі вечар, у якім, апрача мясцовых паэтаў і празаікаў — Юркі Генюша, Сакрата Яновіча, Яна Рослана, Зосі Сачко, Міхася Шаховіча і Яўгена Шульборскага, выступіў госць з Гродна Міхась Губернатараў.

Другі дзень сесіі адкрыў дацэнт Сяргей Кліманскі, які гаварыў пра блескі і цені ва ўзаемасувязях. Правёў ён аналіз супрацоўніцтва на этапах перыядаў у літаратуры. Адказваў на шматлікія пытанні, закранутыя дакладамі сваіх папярэднікаў.

Наступныя два даклады былі прысвечаны транслятарству мастацкай літаратуры. Асабліва цікава выступіў на гэтую тэму вядомы перакладчык Андрэй Цэсаж, сакратар „Przeglądu Rusycystycznego“. Падзяліўся ён сваімі ўражаннямі, прывёў шматлікія прыклады са сваёй працы.

Тэму перакладу ўзняў таксама доктар Вацлаў Шаршуновіч у выступленні „Польскія пераклады Янкі Купалы „А хто там ідзе“. Асабліва многа месца адвёў перакладу Казіміра Андрэя Яворскага. Правёў ён падрабязны параўнаўчы аналіз з перакладам на рускую мову, зробленым Максімам Горкім.

Асноўнае месца ў дыскусіі заняла тэма выдаўнічая, асабліва аўтараў, пражываючых у Польшчы і пішучых на беларускай мове. Сесію закончылі цёплыя і сардэчныя словы падзякі, выказаныя Сакратам Яновічам.

— Да сустрэчы праз тры гады, бо такі цыкл хочам надаць нашым сесіям, — закончыў на развітанне.

М. Шаховіч
Фота аўтара

Выступае Андрэй Цэсаж, вядомы перакладчык з беларускай мовы.

Воўкушы ● Голас людоўцаў ● Купалаўцы адкрываюць заслоны ● Папараць у народнай абраднасці ● Аня ● Кніжная паліца ● Буг у агні ● Гародчык цёткі Мальвіны ● Самае асноўнае — чалавек ● З расказаў дзеда Раманчука ● Весткі з Дубіч Царкоўных, Кузавы, Ягаднікаў, Кляшчэляў, Чаромхі, Крывяціч, Бандароў, Міхалова, Юшкавага Груда ● Калі сняцца кольцы ● Песня „Dziś prawdziwych Cyganów już nie ma”.

Niedziela 7 XII — 6.25 TTR. Hod. zwierz. s. III. 6.55 Mech. rol. s. III. 7.25 Nasze spokania. 7.45 Now. w domu i zagr. 8.15 Emerytury dla rolników 8.25 Telewizjada. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Reportaż film. 11.10 Czajkowski — IV Symfonia. 11.55 Dziennik. 12.15 Las dla nas. 12.45 Dla dzieci: Słonecznik — Baśń w wykonaniu teatru lalek „Groteska”. 13.25 Piórkiem i węglem. 13.50 Koncert Życzeń. 14.35 Los. Dużego Lot. 14.50 O artyście Steve'ie Poleskim z USA. 15.05 Nie mogę żyć bez muzyki — węg. kom. muz. 16.30 Filmowa opowieść o Hawanie. 16.55 Muzyka Małego Ekranu. 17.40 W świecie dzikich zwierząt. 18.05 Tele-Echo. 19.05 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.10 Henryk IV — król Francji (5). 21.10 Sportowa niedziela. 21.40 Z muzyką przez lata (6). 22.25 Teatr Małych Form.

Poniedziałek 8 XII — 13.30 TTR, RTSŚ — Fiz. s. I. 14.00 Chem. s. I. 15.20 NURT — Psych. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Klinika Zdrowego Czł. 17.15 Arsene Lupin — odc. pt. Podwójna gra. 18.10 Pr. publ. 18.40 Rolnicze rozmowy. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr Tel. Erskine Cadwell — Ziemia tragiczna. 21.40 Horyzont. 22.10 Dziennik. 22.25 50 lat z LOT-em — pr. rozr.

Wtorek 9 XII — 6.00 TTR, RTSŚ — Fiz. s. I. 6.30 Chem s. I. 9.00 Dla szkół: J. pol. kl. V. 9.55 Kl. I—III. Czerw., żółte, ziel. 13.30 TTR, RTSŚ — J. pol. s. III. 14.00 Fiz. s. III. 15.50 Pr dnia. 15.55 Obiektyw 16.15 Dziennik 16.30 Klub Seniora. 16.55 Małe Kino. 18.40 Polska Kronika Filmowa. 18.50 Dobranoc. 19.00 Skarbiec. 19.30 Dziennik. 20.10 Syberia — odc. IV. 21.35 Czy możemy się wyżywić. 22.10 Dziennik. 22.25 Mazurki H. Wieniawskiego.

Środa 10 XII — 6.00 TTR, RTSŚ — J. pol. s. III. 6.30 TTR, RTSŚ — Fiz. s. III. 9.00 Dla szkół: Chem. kl. VII. 9.55 Praca — technika, kl. I. 11.00 Dla szkół: kl. I. 13.30 TTR, RTSŚ — Mat. s. I. 14.00 Biol. s. I. 15.20 NURT — Mat. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Michałki. 16.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 17.30 Puchar UEFA. Widzew Łódź — Ipswich Town. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.10 Pół żartem, pół serio — kom. ameryk. 22.10 Dziennik. 22.25 Trybuna Literacka.

Czwartek 11 XII — 6.00 TTR, RTSŚ — Mat. s. I. 6.30 Biol. s. I. 8.10 Dla szkół: Zool. kl. VII. 9.00 Hist. kl. VI. 9.55 J. pol. kl. VII. 12.50 J. pol. kl. IV lic. 13.30 TTR, RTSŚ — Mat. s. III. 14.00 Biol. s. III. 15.20 Pr. dnia 15.25 Decyzje piętnastolatków. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Czwartek TDC. 17.30 Magazyn mot. 17.55 Telewizja Młodych. 18.20 Patrol. 18.50 Dobranoc. 19.00 Sonda. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr Sensacji — M. Piestrak — Świadek oskarżenia. 21.25 Pegaz. 22.15 Dziennik. 22.30 Dwie strony medalu.

Piątek 12 XII — 6.00 TTR, RTSŚ — Mat. s. III. 6.30 Biol. s. III. 8.10 Dla szkół: Geogr. kl. VII. 9.55 Kl. IV. 13.30 TTR. Upr. rośl. s. I. 14.00 Hod. zwierz. s. I. 15.05 Red. szkol. zap. 15.20 NURT — Elementy wiedzy o sztuce. 15.55 Obiektyw. 16.30 Kółko graniaste. 16.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 17.20 Dom i my. 17.40 Tajemnica Enigmy — odc. V. 18.25 Za Koryntem. 18.40 Rolnicze rozmowy. 18.50 Dobranoc. 19.00 Lista przebojów książkowych. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr Tel. Zabawa w koty — Istvan Orkeny. 22.00 Dziennik. 22.15 Listy o gospodarce.

Sobota 13 XII — 6.00 TTR — Upr. rośl. s. I. 6.30 Hod. zwierz. s. I. 13.30 Upr. rośl. s. III. 14.00 Hod. zwierz. s. III. 15.25 Pr. dnia. 15.30 Czołg bez tajemnic... 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Skakanka. 17.00 W świecie dzikich zwierząt. 17.25 Zgadnij kim jestem. 18.10 Miraże i nadzieje — rzecz o leczeniu niekonwencjonalnym. 18.50 Dobranoc. 19.00 Jesień na Podlasiu. 19.30 Dziennik. 20.10 Michał Strogow — odc. V. 21.10 Blisko i daleko. 21.45 Dziennik. 22.00 Łazuka i przyjaciele. 22.40 Droga do Saliny — franc. film fab.

Piątek 5 XII — 7.55 Film fab. 9.00 Koncert. 18.00 Koncert życzeń. 21.55 Pr. estrad.

Sobota 6 XII — 12.45 Film fab. 14.20 Nie do wiary. 17.05 Koncert. 17.55 Film fab.

Niedziela 7 XII — 11.45 Hokej. CSKA — Chimik. 13.15 Film fab. 14.40 Klub podróży. 15.40 Film anim. 16.00 Panorama międzynar. 17.25 Film fab. 19.35 Koncert.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05—12.25 (UKF),

Białowieża Bukareszt godz. 21.30 — rum. 9—10. Dropi papa — wł. 11—12. Idealna para — USA 13—14.

Bielsk Podl. Człowiek w dziczy — USA 7—8. Spotkanie na Atlantyku — pol. 9—10. Cudowni mężczyźni z korbką — czes. 11—12. Z przewiązanymi oczami — hiszp. 13—14.

Czeremcha Przełomy Missouri — USA 9—10. Różowe sny — czes. 13—14.

Czyże Miłość Adeli H. — fr. Placówka — pol. 10—14.

Gródek Mroczny przedmiot pożądania — fr. 13—14.

Hajnówka Hair — USA 8—10, Piaf — fr. 11—12. Aż rozłączy nas śmierć — NRD 13—14.

Michałowo Gwiezdne wojny — USA 9—10. Abba — szwedz. 11—12. Pułapka na generała — jug. 13—14.

Milejczyce Wujaszek Marin miliarderem — rum. Constans — pol. 10—14.

Narew Krzyżacy — pol. Narodziny gwiazdy — USA 10—14.

Nurzec Król Maciuś I — pol. 9—10. Przygoda arabska — ang. 11—12. Boska Emma — czes. 13—14.

Orla Chłopiec z burzy — austr. Ostatni raz — USA 10—14.

Rajsk Porażenie prądem — węg. Anno Domini 1573 — jug. 10—14.

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ

У НАС У ГАСЦЯХ

гродзенскі паэт, кіраўнік літаб'яднання „Наднёманскія галасы", якое працуе пры Гродзенскім дзяржаўным універсітэце

Міхась Губернатараў

* ✲ *

Святло ў вачах дзявочых
І валасоў лянок —
Ну, хто з табой не хоча
Сустрэчы, Беласток!
Вясёлы, разнамоўны,
Вядзі мяне, браток.
На вуліцы галоўнай —
Мой родны гаварок.
Пазнаю беларуса
З-пад Нёмна ці Днястра.
І запытаць — спакуса:
Адкуль і ты, сястра,
Што падаеш гарбату
Таварышу і мне...
О як жа пахне мята
У роднай старане!..
Плыве, нібыта песня,
Між столікаў твой стан.
Другі цябе ўжо песціць —
Сакрат, а можа Ян...
У шклянцы сонца скача.
П'ём моцнае віно
За позірк твой гарачы,
За валасоў лянок.

* ✲ *

Салаўіная ноч —
Росы выпалі.
А твае валасы
Туман выбеліў.
Пахне мятаю ноч,
Медуніцаю.
Косы вымыла ты
Ля крыніцы.
Апускаецца пух
Матыльковы
На далоні твае
І на бровы.
Толькі ведае ноч
Ды світанне,
Як сышліся ў адным
Два дыханні.

* ✲ *

Гаманіла рэчка,
гаманіла
Чыстая вада.
У вачах глыбокіх
ты мяне ўтапіла —
Ой, бяда!
Да ракі насіла,
да ракі насіла
З васількоў вянкі.
Плынь іх завірыла,
плынь іх завірыла
ў беражкі.
Хмурыла ты бровы,
хмурыла ты бровы —
Сэрца не было.
Ды знайшоў я словы,
дарагія словы —
Адлягло.
Хваляю адбіла,
хваляю адбіла
Зноў на плынь вянкі.
Жартавала міла,
абдымала міла —
Дзве рукі!

* ✲ *

Снег на ліхія сосны,
Снег — на нашу бяду.
Позна, любая, позна.
Я ўжо не твой. Пайду.
Слёзы ў вачах застылі.
Плавае белы вальс.
Што мы з табой згубілі —
Выкажа толькі час.
Светлай была ты — светла
Век табе свой пражыць.
Мне ж пры сустрэчы ветла
Позіркам адкажы:
Як вы на покут селі —
Любы не зводзіў воч?
Звонкім было вяселле,
Казкай — шлюбная ноч?

* ✲ *

У час нялёгкага расстання
Стаіш ты ўся перада мной,
Такая чыстая, як ранне,
Світальнай выткана зарой.
У час нялёгкага расстання
Не засмуціць тваіх вачэй,
Дзе столькі добрых пажаданняў,
Святла праменнага цячэ.
У час нялёгкага расстання
Усцешна сэрцу прыгадаць
Тваё ласкавае прызнанне
З дарогі любага чакаць.
У час нялёгкага расстання,
Калі ты ўся перада мной,
І думкі нашы і жаданні
Світальнай вытканы зарой.

М. Губернатараў

ВЁСКА ЧАРОМХА Ў МІНУЛЫМ

Не слаўлю дрэва з араматам
У кветках белых нібы пух,
А толькі дзве шарэнгі хатак,
Якім адзелі з прызб кажух.

Яны стаялі, як харомы,
У сукнях з каляровых сцен,
З-пад шапак, вытканых з саломы,
Глядзелі скромна: на пляцень,

На брук каменны, на канавы,
На агароды і сады,
На рад таполяў кучаравых,
На пералесак малады.

На свірны, пуні ля дарогі,
На частаколы і хлявы,
На гнёзды буслаў даўганогіх,
На строй пры студнях вартавых.

На ўсё, што мела тады вёска,
Якую бачу сёння ў снах,
Дзе саламяная прычоска
Ляжала ўсюды на дамах.

Дзе ў сценах хат замест падлогі
Чарнеў не раз гліняны ток,
Дзе ложкам быў саннік убогі,
На рускай печы быў бярлог.

Дзе свет лучыны пад камінам,
Хоць рэдка, госцем быў не раз,
А лямпа з кнотам, з карасінам
Свяціла ў хатах доўгі час.

Такая ты была, Чаромха,
Такою помню я цябе,
Пакуль тайфун не зняў пастронкаў
І не пагнаў мой карабель...

Там першы крык маёй уцехі,
Прабіўся з-пад страхі, як звон,
І таму пачуць яго, як рэха,
Мог у сузор'і Скарпіён.

Я меў там школу першых крокаў,
Пачуццяў першых, першых слоў,
Пяшчот кахання ў шатры змроку,
Любві да ніў, садоў, лясоў.

Я там вучыўся роднай мовы,
Пазнаў там першага сябра,
Там з першых літар каляровых
Чытаў склады я з буквара.

Калыска там — майго юнацтва
У кветках радужных лугоў.
Крыніца — першага мастацтва,
Дзіцячых мар і дзіўных сноў.

Там басанож я па далінах
Шукаў загінуўшых кароў,
Тэм з лесу я насіў маліну,
Карзіны, поўныя грыбоў.

Там вынес я ў часы спякоты
Стог сена з глеістай вады,
Там лодкай аплываў балота,
З сябрамі бегаў у сады.

Там на кані я віхрам гнаўся,
Як з кветкай, з грываю ў руках,
Там па канавах я катаўся
На з дроту зробленых коньках.

Там ранкам я касіў караты,
Якія вешала раса,
А цэпам выбіваў дукаты
З калоссяў жыта ці аўса.

У фэст я, як малы патрыцый,
Адзеты ў светлую парчу,
Трымаў ў малюсенькай капліцы
Цяжкі падсвечнік і свячу.

Там я насіў канфедэратку,
Гарцэрскі гальштук і касцюм,
Там я хадзіў спяваць калядкі
Пад вокны хат, без нот, без струн.

Там я пачуў гром першай буры
І выбух бомб і свіст свінца,
Грозу ваеннай партытуры,
Змяніўшай бег майго жыцця.

Пазнаў там горкі смак нядолі
І боль варожых кайданоў.
Адтуль папаў я ў змрок няволі
За гранню родных берагоў.

Калі вярнуўся я ў шынелі
З салдацкай торбай у руках,
З даўнейшай вёскі уцалелі
Мой успамін і мроі ў снах.

Агністы змей ваеннай хмары
У попел вёску ўсю змяніў,
І страшны від пасля пажару
Маё юнацтва спапяліў.

Д. Шатыловіч

* ✲ *

я б
і над прорвай
стаў,
калі б знаў,
што мяне
не піхнуць.

Юрка Трачук

* ✲ *

Ты зноў пыталася,
як радасць можа смуціць,
як можа шчасце
перайсці ў адчай.
Ты зноў пыталася...
Ты зноў пыталася,
як вылечыць зязюлю,
каб пачала
як салавей спяваць.
А раніцай,
падаючы кашулю,
смяялася
з худога салаўя.

Леапольд Танкевіч

* ✲ *

Цяпер я вялікае чыстае поле
і ты ў госці да мяне не прыязджай
не знойдзеш майго сэрца — пад снегам
а па снезе ветраны балет бяжыць
што гэта за дарога ў глыбіню зямлі —
не прыязджай да мяне ў госці
я не ведаю дзе я
мае вартаўнікі заснулі — кожны ля свайго
раздзеленага на чатыры валасы
шукання праўды
я не ведаю дзе ты — чорны дым тваіх слоў
снуецца — з неба парошыць снег —
я не ведаю чаму ён белы
Цяпер я вялікае пустое поле — не прыязджай
вайна сіганула на бераг працаўніка
здалёк звоняць кастаньеты — смерць танцуе
спакушае цені на жыцці
не ажывай — не прыязджай
у мой сон серабрыстага спакою
спакою без дыхання

Ірэна Баравік

СОЛЬ ЗЯМЛІ

Колькі ж зялёнага поту
За цяжкай у полі работай
Бацькам праліць было трэба,
Каб вырасціць бохан хлеба.

Можа таму хлеба луста,
Соллю пасыпана густа,
Халоднай паліта вадою,
Здавалася смачнай такою.

Віктар Швед

* ✲ *

А ты лірычная такая
Мінулае прыпамінаеш
Не сон не казка ты жывая
Ёсць рамантычнасць у вачах

Мне так ёсць лёгка і так люба
Туліць набраклы прагай грудзі
Здаецца ўжо аб той забуду
Не азірнуся больш назад

Толькі з табою толькі ўперад
Бо ты красой уся заспела
І што з таго што годы дзеляць
Калі кахання ёсць працяг

Ул. Гайдук

Сакрат Яновіч

* ✲ *

У садаўнічага Ганацкага, што жыве за старым дваром, не быў я з тае пары, калі з бацькам садзіў садок, яшчэ каля першай нашай хаты (на прыгыганні). Восень устаялася тады высокая і сухая, і мы куплялі ў яго яблынькаў; адну з іх памятаю, маліна́ўку. Карэнні мелі яны яснага, маладога адценку, а па галінках — колькі неапалых лісткоў з колерам тых спелых ігруш, якія называлі ў нас „бабы".

Да Ганацкіх ішлося алеяй, якая ў чымсьці нагадвала сабою лясны гасцінец у прырэчным доле, што з попахамі блізкага поплава. Найбольш было тут клёнаў; шырокая, разбарвелая ў лістападзе лістота прыдавала адчування выгратасці. У іх гушчавіне рассыпаным скарбам залатых манет бачылася бяроза. На сцежку, з пабліскамі лужынаў па-пад платамі, бруілася густое святло. Патыхала адсюль неяк мінулавечнасцю, той яе ўяўляльнай зацішэласцю, а таксама маянтковасцю, такой пасляэформеннай, калі набывалася тут, пэўна, дзесяціны (а жыд Грабш — лес пад Служкамі). Шчыт Ганацкіх відаць трохі так, як учарнелую дошку ў багоннай макрэдзіне.

Усё тое ўявілася мне нейкай ранішняй памятнасцю, калі, якраз учора, схадзіў я туды, каб накупіць асаблівага гатунку зімовак дзеля замочвання на Каляду. Вынеслі мне іх у двух кашах на бульбу, старая ўдава з дачкою. Стаялі яны на залісцелым прыганку халупкі, у нечым як ведзьма з чараўніцаю... Важылі бязменам, з бабульчынай справядлівасцю.

Я, азіраючыся на хмызы ў засаддзі, з пацярпянелаю раптам скураю дачакаўся прадажу і, лёгкімі нагамі, варочаўся дамоў, выбіраючы завулкі; на Акопах уз'еўся на мяне чорны, як смала, сабачук: набрахаў поўныя вушы. „Трэба ж было мне пайсці па тыя яблыкі!" — думаў я ад патрывожанасці.

Невядома чаго, я заскемліва злаваўся на сябе, разам з тым цьмяна здагадваючыся, што гэта можа быць той накоцісты сум, які туманцом ахутвае мінулае.

С. Яновіч

(Працяг са стар. 1)

САЛОДКА і ГОРКА

разу і купец. Быў гэта цесць начальніка гміны.

— Ну дык што, — гавэрыў я сваёй Палашцы. — А цесць — не чалавек, не мае такіх жа правоў, як кожны іншы грамадзянін? А на дабавак, — гавару, — ён вельмі здольны майстар-самавук. Ніхто так дакладна не адрамантаваў мне трактара, як ён. Дык можа і сапраўды яму патрэбнае было гэтае ламачча.

Палашка аднак ведала лепш за мяне, што справа тут зусім іншая і не цесць з'яўляецца галоўным героем, а яго зяць, значыць начальнік гміны, бо гэта ён падказаў свайму цесцю, каб склаў заяву ў эскаэр, што разбіты трактар ён хоча выкарыстаць на запасныя часткі да свайго старога трактара, што яму як спецыялісту па жывёлагадоўлі прыслугоўвае першынство.

— А сын гэтага цесця, значыць швагер начальніка, — паясняла мне Палашка, — працуе ў поме брыгадзірам. Разумееш? Неўзабаве на панадворку ў цесця, — далей талкавала мне Палашка, — стаяў ужо другі, поўнасцю спраўны трактар, які аж зіхацеў свежай фарбай. Паявіліся купцы і ад рукі заплацілі за яго 120 тысяч злотых.

Я засядзеўся, заслухаўся, і мае варэнікі зусім прастылі.

— Чаму не ясі? — запытала Палашка.

— Неяк адхацелася, — гавару ёй. — Дай чагосьці горкага прапаласкаць.

Яна дастала з крэдэнсу парэчкавы кампот, разбавіла яго кіпячонай вадой і паставіла на стол. Я хлябнуў глыток і скрывіўся ад кіслаты.

— Чаму ён такі кіслы? — запытаў я жонкі.

— Выбачай, міленькі, — з асаладай адказала яна, — цукар у нас скончыўся. Мінулагодні запас выкарыстала я для нарыхтоўкі варэння і кампотаў, а талончыкі за апошнія месяцы не змагла яшчэ рэалізаваць. Амаль кожны дзень бегаю ў краму і ўсё надарэмна. Каму бліжэй, той і дабяжыць, а я... столькі ж работы ў мяне на галаве!

І яна цяжка ўздыхнула і ціха дабавіла:

— Прыдзецца, Максімка, крыху пацярпець. Гавораць, што цукар будзе, калі поўнай парай рушаць усе цукраварні.

І тады я ўспомніў, як мая мама ў час акупацыі сама варыла нам цукар. Шкада, што няма ўжо сярод нас. Падказала б, як гэта рабіць. Я толькі памятаю, што брала яна дзеля гэтага цукровыя буракі і неяк пражыла іх у вялікім жалезным чыгуне. Канчаткова атрымлівала з гэтага жоўтакарычневы густы сіроп, які мы ахвотна елі з хлебам і дабаўлялі яго да ўсіх напіткаў.

Толькі... ці сапраўды адсталі мы ўжо так далёка, каб вяртацца да кустарных метадаў змрочнага часу акупацыі? І я ўголас выявіў свае думкі, а Палашка кажа мне:

— Не наракай, мой міленькі, сам ведаеш, што ў нашым жыцці не адзін раз яшчэ горш бывала. Памятаю, зараз жа пасля вайны пайшлі мы першы дзень жыта жаць, а на абед нават кусочка хлеба не было. Вараная бульба і халаднік са смятанай... Дарэчы, навошта далёка шукаць. Маеш, — яна падсунула мне навейшы нумар газеты „*Пшыяцюлка*“, — прачытай, як цяпер жывуць многія тысячы людзей у нашай краіне.

І я чытаў, ды не хацелася верыць, што гэта праўда. 1 150 000 адзінокіх людзей атрымоўвае ў нас пенсіі ад 1350 да 1800 злотых у месяц. І гэтага мае быць дастаткова для іх на харчаванне, вопратку і розныя камунальныя аплаты. Нейкая 72-гадовая Анна з Варшавы кажа, што абед сабе варыць раз на два дні, адзін дзень есць яна варанае, а другі — сухое... І так многія, многія іншыя людзі.

— Ну і што ты аб гэтым думаеш? — запытала мяне Палашка.

— Тут не думаць трэба, а працаваць! — гавару ёй. — Занадта развялося ў нас гэтай пустой балтаўні і нараканняў розных! Малая карысць ад гэтага. Так я думаю. А вы што на гэта, сябры мае дарагія? Ваш —

Максім Нурэцкі

Помнікі культуры. *Былыя манашаскія келлі Супрасльскага манастыра. XVII-XVIII стагоддзі.* *Фота М. Гайдука.*

ЖЫЦЦЁ, АХВЯРАВАНАЕ ПЧОЛАМ

Адольф Касюк усё сваё жыццё звязаў з пчоламі. Цяпер яму пад семдзесят гадоў. Пчолы зацікавілі яго, калі было яму шаснаццаць гадоў. Найперш на старой сасне ля роднай вёскі Юхновічы каля Пружанаў у Беларускай ССР. Было гэта перад другой сусветнай вайной. Разам з бацькам мелі тады 77 вулляў. Вайна ўсё разбурыла. Было не да пчол. Забралі на фронт. Пасля вайны А. Касюк астаецца на Беласточчыне. У 1947 годзе засноўвае пасеку ў Тэрамісках пад Белавежай. Праз два гады меў ужо больш 30 вулляў. Пасеку неабходна было пераносіць туды, дзе было больш медановых раслін. Затрымліваецца ў Істоку ў Дубіцкай гміне. Тады працуе пчаляром на прадпрыемстве лясной прадукцыі „Лес“. Былі гады, што з кожнага вулея збіраў 50 і больш кілаграмаў мёду ў год. Пасека складалася са ста пчаліных сем'яў.

А. Касюк лічыўся спецыялістам па хваробах пчол і часта ратаваў малыя і вялікія пасекі на Беласточчыне. Са сваёй пасекай вандраваў да 1970 года. Між іншым на пару год перавёз яе ў Старыну, таксама ў Дубіцкай гміне. Меў добры лясны мёд. Ад 1970 года на сталае жыхарства пасяліўся ў Вітаве. Цяпер мае 50 раёў. Сам робіць вуллі, якія найбольш адпаведны ў нашых кліматычных умовах. Цёплы вулей зімою — вялікая справа. У ім пчолы лепш пераносяць зіму. Для пчол сее медановую фацэлію, якая цвіце шэсць тыдняў. Частку пчаліных сем'яў вазіў у Стары Корнін, але там масава выконваюць апырскванне пасеваў ад пустазелля ў найбольш неадпаведную пару, і палавіна пчол атруцілася. Мёд меў пах хімікаліяў.

Пчаляр з Вітава завёў сад і ў ім мае пасеку. З году ў год мае ў маладым садзе ўсё больш яблык. Прычым самых розных сартоў. Толькі для пчол сёлетні год не быў ласкавы. Лета было, як вядома, дажджлівае і халоднае. Таму і менш было мёду. Сёлета прадпрыемства „Лес“ за 1 кілаграм мёду плаціла па 120 злотых.

— Мёд гэта не адзіны пажытак з пчол, — гаворыць А. Касюк. — Яны апыльваюць пладовыя дрэвы і кустарнікі, рапс, матыльковыя расліны. Там, дзе пчолы збіраюць нектар, у два разы больш завязў пладоў. Аднак перспектывы для пчол невясёлыя. Змяншаецца колькасць прыдарожных дрэў і ўсялякага пустазелля на сяродпольных межах. Да таго развіваецца хімізацыя сельскай гаспадаркі, якая з'яўляецца галоўным ворагам пчол.

Пчаляр ахвотна расказвае пра свае поспехі ў пасадцы і пра звычаі пчол. Вось цікава, што пчолы збіраюць нектар нават у адлегласці 3 км і кожная трапляе ў свой вулей. Найлепш аднак, калі медановыя расліны знаходзяцца ў адлегласці 300-500 м ад пасекі. Бо калі ажно тры кіламетры ад яе, то пажытак такі, як для вадзіцеля аўтамашыны, які б ездзіў па бензін з Вітава ў Варшаву. Варта таксама ведаць, як сябе вясці на пасецы. Калі туды заходзіць, каб не трывожыць працавітых крылатых стварэнняў. Свой расказ вопытны пчаляр заканчвае сцвярджэннем: „Без мёду, паміма таго, што ён такі добры, жыць можна, але без пчол — цяжка“. Яно то сапраўднейшая праўда. У чалавека, які ўсё сваё жыццё прысвяціў пчолам, многа такіх максімаў пра пчол.

Я. Целушэцкі

(Працяг са стар. 1)

„ДОКТАР“ і ІНШЫЯ

ны з галавы, не прыйдзе, пакуль чатыры не скурыць, — пашле ў адрас „доктара“, які, стукаючы кійком, скрыецца за дзвярыма. Але зал неяк маўчыць. Шавец расказвае цырульніку, як яму снілася, што купіў цэлую фуру такой прыгожай бульбы, балгар тлумачыць медсястры, якая бярэ яму кроў, што ў іх, у Балгарыі, няма дваццаціпяціграмавых чарак і да такой дозы ён не прывыкне хаця б з недахопу пасудзіны.

У калідорыку пахне сігарэтным дымам. Сядзяць, пакурваюць.

— То, кажаце, у блёку. І вада ёсць, і цёпла. Важна, што цёпла, — пачынае „доктар“, зацягнуўшыся сігарэтай. Так баюся холаду. Ідзе зіма, аж страшна дамоў вяртацца. Жонка сабе пойдзе да суседкі, а я сам ужо бязрадны. А яна, што?. На пятнаццаць год маладзейшая, здаровая, — пачынае расказваць.

Матуру закончыў да вайны, у 1928 годзе. Потым два гады медыцынскай школы. І перапынак. Доўгі перапынак, бо аж да часоў, калі ў Беластоку адкрылі Медыцынскую акадэмію. Адчакаўшы два гады, здаў экзамены. Прынялі на трэці курс. Спачатку працаваў кіраўніком вясковага асяродка здароўя, потым, на пяць гадоў перад пенсіяй, перайшоў у „хуткую дапамогу“. Дваццаць год у лекарскім халаце. Сям'я — жонка і два сыны. Адзін пайшоў слядамі бацькі — канчае медыцыну. З другім здарылася трагедыя — моцна папарыўся квасамі. А сам ён цяпер інвалід — І група.

— Не бачу добра. Часам можа гэта і дзіўна, але я так прыслухоўваюся, каб паслухаць, як гавораць. Прачытаць не прачытаю, дык пачуць можа нешта пачую. То кажаце ў блёку... Добра, о гэта добра... А ў мяне такі домік без выгадаў — ні вады, ні цэнтральнага ацяплення. А, не зрабіў і не зраблю ўжо я гэтага. У дом старцаў трэба збірацца, — зноў ківае галавою. — Так, так... Каму стары, бязрадны патрэбны? Толькі што пенсію маю...

Прайшоў ранні абход. Да поўдня практычна ляжыш. Потым абед. Праз адкрытае акно ўліваецца халоднае познаасеннае паветра, проста на ложак старога. Закрэхкаўшы, працягнуў ён руку да аконнай клямкі, каб закрыць.

— Пане! — вярэснуў „дырэктар“, — не адзін у пакоі!

Рука баязліва спынілася на паўдарозе. Паківаў галавою і пайшоў у напрамку дзвярэй. Выйшаў на калідор.

— Брудас, халера! — крыкнуў „дырэктар“, як зачыніліся дзверы — Насарог. Гляньце на яго ногі! П'яніца. Во о, пан, — звярнуўся да цырульніка, — з таго ж самага года, а ніхто не скажа, што аднагодкі.

Цырульнік неяк шчасліва ўсміхнуўся ды пануквАў.

Міхась Шаховіч

БУГ У АГНІ

УДОВІН ЛЁС

Усціянчук збіраўся вяртацца дамоў, у Мінчэва.

— А вы як, — звярнуўся ён да Кацярыны Сініцынай, — едзеце са мною, ці будзеце неяк прабірацца да сваіх, на радзіму?

Яна не ведала, што яму адказаць. У Мінчэве ўжо былі немцы. Гэта ведала напэўна. Ці добраахвотна лезці ім проста ў кіпцюры? Але там і муж. Ён напэўна турбуецца за іх лёс, не ведаючы, што з імі сталася. Добра было б сустрэцца з ім, параіцца, што ім рабіць далей, куды падзецца.

І Каця пакарміла на дарогу сваіх блізнючак Маю і Раю, падзякавала спагадлівым сялянам за дапамогу і разам са сваім гаспадаром адправілася назад у Мінчэва.

Хваляванні, жах і прадчуванне вялікай бяды — усё разам сплялося ў цвёрды камяк і душыла горла. Хацелася крычаць, плакаць...

Гаспадар падганяў каня. Ён таксама быў неспакойны, не ведаў, што з яго маёмасцю. Здалёк ужо ўбачылі пачарнеўшыя коміны, над якімі сумна тырчалі абгарэўшыя дрэвы. Хата Усціянчукаў таксамаператварылася ў горбу попелу. Спыніліся на панадворку. Як заўсёды ў вёсцы бывае, падбеглі да іх нейкія людзі, прыйшлі жанчыны. Кацярына іх не запамятала. Не да гэтага ёй тады было.

— Учора вечарам, — гаварыла адна з іх, — шукаў тут вас ваш муж. Пытаў, дзе вы падзеліся, што з дочкамі...

— А што з ім, дзе ён? — запытала Кацярына. Ёй паяснілі, што яе муж, старшы сержант Міхаіл Сініцын, быў у папярэдні дзень у вёсцы, але тут яшчэ бушаваў агонь, а надабавак гітлераўцы паставілі дымавую заслону, каб абаронцы надбужных рубяжоў не бачылі, хто і адкуль іх атакуе, так што яны, жыхары Мінчэва, не ведаюць, дзе падзеўся яе муж.

— Ён гаварыў, — дадала іншая жанчына, якая толькі што далучылася да кампаніі, — ён гаварыў так: скажыце маёй жонцы, што я ў танку.

Кацярына далей ужо не слухала. Пакінула сваіх дочак на возе, а сама памчалася на загуменне, дзе знаходзіўся баявы пункт сержанта Сініцына, камандзіра танкавага ўзвода 2-ой роты 16 кулямётнага батальёна. У яе пабодзінах было штосьці такое, што ўстрывожыла ўсіх прысутных. Кінуліся за ёю.

Танк стаяў на сваім месцы. Напалавіну зарыты ў зямлю цэлійся доўгім дулам на захад, дзе за кругаглядам вялікімі закрутасамі плыла рака Буг. Стаяў маўклівы і бездапаможны, з адкрытым люкам.

Кацярына рэшткамі сіл падскочыла да танкавага купала, заглянула ў адкрыты люк. Сядзеў там яе Мішка. Сядзеў з галавой адкінутай на спінку крэсла, твар у крыві, рот адкрыты, позірк тупы, застыўшы... Яшчэ не верыла. Дакранулася рукой да яго твару. Пачула холад. І сама патраціла свядомасць. Калі ачнулася, убачыла, што ляжыць на гусеніцах танка, што над ёю стаіць нейкі салдат у незнаёмай форме, што цэліцца ў яе з пісталета, а крыху з боку іншы немец на ломанай польскай мове гутарыць з сялянамі. Распытваў іх, хто яна, гэтая жанчына ля танка, адкуль узялася, што спалучае яе з забітым танкістам? Калі даведаўся пра дзяцей-сіротак, пра ледзь двухмесячных дзяўчынак, тады падышоў да свайго камрата, штосьці сказаў яму па-нямецку, адвёў яго руку з пісталетам ад няшчаснай жанчы-

„Дубочкам“ 10 год

Ёсць на Бельшчыне такая вёска, назва якой выводзіцца ад слова дуб. Называецца яна Дубяжын. Там таксама некаторыя сем'і маюць прозвішча Дуб. А дрэва дуб паводле моцы сваёй не мае сабе роўных.

Магчыма, што аб гэтай вёсцы мала хто і чуў бы, каб не расславіў яе харавы калектыў „Дубочкі“. 10 год таму назад утварыўся ён. У ім працавітыя сяляне Дубяжына, мужчыны прыгожыя, галасістыя. Іх група, калі выйдзе на сцэну і „ўрэжа“ песню, дык гучыць яна магутна, быццам зрываецца з дубоў і нясецца па зале, выціскаючыся за шыбы вокан. А ўжо песні беларускія, якіх найбольш у іх рэпертуары, закранаюць усе струны душы, так прыгожа перадаюць усе адценні народнага жыцця і чароўныя, мілыя мелодыі. „Дубочкі“ паспяхова расслаўляюць праз песню родную мову і музыку. Яны таксама сягаюць па мясцовы беларускі фальклор. Запачаткаваў гэта першы іх мастацкі кіраўнік Міхась Артышэвіч, запісаўшы ў Дубяжыне некалькі старых і ўжо памірающых песень. Ён іх даў хору, і сталі яны зноў жыць у многіх спевакоў і некаторых харавых калектывах. Гэта песні: „Ой, не свеціць месячэнько“ і „Салдацкая песня“.

„Дубочкі“ — адзіны мужчынскі харавы калектыў, над якім БГКТ мае патранат. Добра апраўдвае ён спадзяванні нашай арганізацыі, якая вялікую ўвагу прыдае папулярызацыі беларускай песні. Калектыў „Дубочкі“ расслаўляе яе, беручы ўдзел у конкурсах на беларускую песню, на народных беларускіх фэстах, на дажынках, на розных акадэміях і культурных мерапрыемствах у Доме культуры ў Бельску, а таксама ў Беластоку. На працягу дзесяцігадовай дзейнасці калектыў даў больш як 200 канцэртаў на Беласточчыне і за яе межамі.

Асобным раздзелам гісторыі „Дубочкаў“ з'яўляецца іх член Алесь Раманюк. Гэты чалавек ад ранняй маладосці палоніць сваім галасам удзельнікаў сямейных урачыстасцей, шматлікіх вечарын, рознага роду культурных мерапрыемстваў у шматлікіх арганізацыях і ўстановах. Ён залічваецца да аднаго з лепшых салістаў-аматараў Беласточчыны. Ён нараз займаў першае месца ў конкурсе на беларускую песню, а ў 1975 годзе прадстаўляў Беластоцкае ваяводства на аглядзе савецкай песні ў Інаўроцлаве.

У Дубяжыне здаўна любілі спяваць. І гэта любоў да песні пацягнула мужчын і жанчын у бельскі харавы калектыў БГКТ. І праз нейкі час больш як дзесяціасобовая група людзей даязджала да Бельска на рэпетыцыі і на канцэрты. Але даезд да Бельска, асабліва зімою, быў даволі цяжкі. Дубяжынцы, аб'яднаныя ў вясковым гуртку БГКТ, пастанавілі стварыць уласны харавы калектыў. Восенню 1970 года харавы калектыў Дубяжына распачаў сваю дзейнасць пад кіраўніцтвам музычнага інструктара Міхася Артышэвіча. Спачатку належала да хору больш як 20 мужчын і жанчын. Хутка пачалі выступаць з канцэртамі.

У 1973 годзе браў ён удзел у фестывалі харавых калектываў нацыянальных меншасцяў Польшчы ў Сопаце. Як харавы калектыў ГП БГКТ быў там высока ацэнены.

Восенню 1974 года ў калектыве адбылася рэарганізацыя. Адышла з яго жаночая група. З гэтага часу да сёння мастацкім кіраўніком з'яўляецца Пётр Нявінскі. Бесперапынна дзейнічаюць у харавым калектыве, які восенню 1975 года прыняў назву „Дубочкі“, наступныя асобы: Мікалай Раманюк — солтыс вёскі, Аляксандр Раманюк — дзеяч культуры, Сяргей Супронюк, Пётр Ігнацюк, Іван Томчук. Пазней далучыліся да калектыву Іван Тамашук і Мікалай Федарчук, а яшчэ пазней — Андрэй Дуб і Анатоль Дуб. Усім ім належыцца шчырая падзяка за нястомную працу на ніве культуры. І з нагоды 10-й іх гадавіны гэтую падзяку на ўрачыстай вечарыне 15 лістапада прыехалі выказаць прадстаўнікі ГП БГКТ з жаночай харавой групай „Каласкі“, прадстаўнікі Ваяводскага праўлення Таварыства польска-савецкай дружбы — Люба Трахімюк і Казіміра Цэпэнда, а з імі прыбыў Віктар Новікаў — дацэнт з Мінска, які цяпер з'яўляецца выкладчыкам палітычных навук у Беластоцкай палітэхніцы і філіі Варшаўскага універсітэта ў Беластоку. Ад імя ТППР Люба Трахімюк уручыла залатыя адзнакі ТППР Аляксандру Раманюку і Пятру Нявінскаму, а таксама дыпломы ўсім членам харавога калектыву. Ад імя Ваяводскага дома культуры ў Беластоку павіншаваў „Дубочкі“ Ежы Сьрудкоўскі — кіраўнік музычнага аддзела і дырыжор „Курпяў Зялёных“.

Віншаванні прымае Аляксандр Раманюк (злева).

Найлепшыя пажаданні „Дубочкам“ перадаў начальнік Бельскай гміны Іван Семянюк, які ўручыў таксама грашовую ўзнагароду і дыпломы. Таксама дырэктар Бельскага дома культуры Сяргей Лукашук уручыў „Дубочкам“ і дырыжору грашовыя ўзнагароды, а дырэктар аддзела РСВ „Прэса-Кніжка-Рух“ Мечыслаў Дронжэк, моцна пацісну ўшы руку Аляксандру Раманюку, уручыў талон на магнітафон і грашовую ўзнагароду гаспадыні дубяжынскага клуба — Ользе Томчук. Грашовую ўзнагароду прыслаў і начальнік горада Бельска Ян Садоўскі.

Урачыстасць вёў дырэктар мясцовай школы Іван Шырко. Даклад аб дзейнасці „Дубочкаў“ чытаў Сяргей Лукашук. У мастацкай частцы выступілі „Каласкі“ з Беластока, канферанс'е Янка Крупа, а таксама „Дубочкі“. Пасля мастацкай часткі распачалася танцавальная вечарына пад музыку інструментальнай групы БГКТ.

„Дубочкі“ падрыхтавалі для гасцей традыцыйны кілішак віна, на якім багата было пажаданняў калектыву. Было і шмат песень.

Міхась Хмялеўскі
Фота аўтара

Павіншаваць „Дубочкі“ прыйшлі аднавяскоўцы.

З РАСКАЗАЎ ДЗЕДА РАМАНЧУКА

Марфа і Лявонь

Галене цяжка было самой вясці гаспадарку. Трэба было шукаць служанку і парабка. Старэйшы сын Ігнат паехаў на Падляшша шукаць служанку і дзесь там, у вёсцы Камень, знайшоў пажылую жанчыну — сірату Марфу. Калісь умаўлялі слуг „на слова“ і слова трымалі моцна, па сумленню, па даверу. Умаўлялі на збожжа ці на грошы, ад дня вынайму або ад Новага года ці ад Каляд. Марфу ўмовілі на год за грошы.

Яна была высокага росту, ціхая, паслухмяная, услужлівая, рабацяшчая і ўсе дома палюбілі яе. Яна пражыла ў нас каля дзесяці гадоў і стала як родная, пакуль не захварэла і не ад'ехала да брата ў Камень.

Парабкам згадзіўся быць наш сусед праз дзве хаты — Лявонь Сабецкі. Што ж то быў за мілы і добры чалавек! Вясёлы, жартаўлівы, хахатун. Брыдкага слова ніхто ад яго не чуў. Бывала толькі скажа: „А каб цябе качачкі здапталі!“ і засмяецца.

Быў ён у прыступах у нашай суседкі — удавы, у якой была адна дачка. Лявонь быў прыкладным работнікам, рабіў з ахвотаю, не ленаваўся. Бывала, скажуць яму, што трэба пайсці на „Алёс“, паварочаць сена. Ён выходзіць за клуні на мяжу і, падабраўшы рукі на грудзі бяжыць. Да Альса было каля кіламетра. Сена пераверне і бяжыць дадому. На сенакосах у Цупрыках косіць з касцамі наперадзе і як гаспадар не дае касцам пастаяць. Часам на сенакос у Цупрыкі прыязджала памагаць і гаспадыня Галена, асабліва, як цяжка было знайсці работнікаў.

Аднаго разу яна падавала высока ў акно шопкі сухое сена і падарвалася. Бедная Галена да канца жыцця хадзіла, цесна звязаная ручніком, і гэтак мусіла цяжка працаваць на сваю сям'ю.

У. Г.

(Працяг са стар. 1)

З трывогай за лёс чалавека

І зноў народ у „Вяртаючайся хвалі“. Натоўп людзей упісаны аўтарам у хвалю, якая штораз вяртаецца. Людзі ідуць пад вецер.

Кожная карціна мастака мае закончаную думку і паўстае яна як вынік немалога жыццёвага вопыту і назіранняў. Вось у „Вяртанні“ мы бачым карабель-твар у згнілазялёных, быццам заімшэлых колерах. Гэта вяртанне дахаты — быццам пасля вялікай навальніцы, вяртанне з пэўным грузам вопыту, і вочы гэтага карабля — гэта ўжо не вочы дзіцяці.

Такі Рыбі-мастак. І тое, што свой „Дарожны ўказальнік“ ён памясціў на камяністай пустыні, дзе няма ніводнай душы, дзе ўказальнік нічога не абазначае і нікому непатрэбны, бо пустыня мёртвая, таксама сведчыць аб вечным неспакоі аўтара і яго клопаце пра чалавека, пана Зямлі і найбольшага стваральніка.

Нельга прамінуць цікавай карціны „Як драпежныя птушкі“. Чаму аўтар даў множны лік у загалоўку, калі тут толькі адна птушка? Бо драпежны птах з кіпцюрамі выступае як сімвал, інструмент, сапраўдныя ж драпежнікі — гэта нядобрыя людзі.

Хтосьці, хто не бачыў твораў С. Рыбія, мог бы падумаць, што так глыбока заангажаваныя мастацкія творы могуць быць шэрыя і манатонныя — думка ж ёсць! Як глыбока б ён памыліўся! Колеры ў творчасці С. Рыбія адыгрываюць нязвыклую ролю, і нездарма нехта назваў яго майстрам настрою. Колеры ў яго выразныя, рашучыя і пры ўсёй складанай праблематыцы — нечакана цёплыя.

Глыбокая актуальнасць і грамадскае заангажаванне выстаўленых у лістападзе г.г. у беластоцкім „Арсенале“ твораў нашага рэдакцыйнага мастака С. Рыбія прымусіла мяне давесці да ведама чытачоў не толькі факт паўстання яго новых карцін, перапоўненых трывогай за лёс чалавека як адзінкі і чалавецтва ў цэласці, але і выказаць сваё прызнанне гэтаму мастацтву.

Ада Чэчуга

ны і абодва пайшлі да падводы, якая іх чакала.

Так распачаўся ўдовін лёс Кацярыны Сініцынай. Урэшце яна крыху ачуняла. Адазваўся мацярынскі інстынкт. Зразумела, што яна патрэбная дзеткам. Пайшла ў вёску шукаць дапамогі ў людзей.

Тут, аднак, у кожнага было сваё гора. Ды, зрэшты, калі гаварыць шчыра, не ўсе жыхары Мінчэва аднолькава дружалюбна адносіліся да рускіх людзей і да савецкай улады. Шмат прычын склалася на гэта.

Пайшла да прадстаўнікоў мясцовай савецкай улады. Хацела прасіць, каб хтосьці дапамог пахаваць ёй мужа. Сельсавет, аднак, ужо не працаваў. Блукалася па вёсцы з дзецьмі на руках. Яны плакалі. Не мела запасных пялёнак, ані іншай вопраткі.

Далучылася да яе яшчэ адна „саветка“ — Маруся, таксама з грудным дзіцём, хлопчыкам. Дзвюм было ўжо крыху лягчэй. Калі адна адпраўлялася здабываць што-колеч з яды, або нейкую анучку на пялёнку, другая апекавалася дзецьмі. І так хадзілі яны ад хаты да хаты. Большасць сялян адносілася да іх спагадліва. Як маглі, так дапамагалі. Былі аднак і такія, што гаварылі ім адкрыта ў вочы:

— Вось, кацапкі, дачакаліся свайго!

(Працяг на стар. 6)

ЯШЧЭ РАЗ АБ НАЗВЕ ГАЙНАЎКА

У 45 нумары „Нівы“ Піліп Саскі разважаў, ад чаго паўстала назва Гайнаўка. А вось не трэба было яму ламаць галаву над гэтым, а заглянуць у працу М. Кандрацюка „Nazwy miejscowe południowo-wschodniej Białostocczyzny“, выдадзенай у 1974 годзе. На старонцы 68 аўтар сцвярджае, што назва Гайнаўка выводзіцца „...od nazwy osady strażnika leśnego Haynyma Heyno, który w XVIII wieku osiadł w uroczysku Skarbosławka nad rzeką Skarbosławką, lewym dopływem Leśnej. Potem uroczysko to zaczęto nazywać Hajnowszczyzną, a obszar lasu, leżący w pobliżu uroczyska nazwano Strażą Hajnowską...“ І так яно найхутчэй было. З тым толькі, што не было ніякага Гайныма Гэйно. Быў Гейнэ (Heine). Гэта людзі, прабуючы вымаўляць прозвішча наглядчыка, утварылі такія страхоцці, а на дадатак да ўсяго яшчэ і так пісалі ў дакументах.

Якім чынам паявіўся гэты немец у пушчы? Справа тут зусім простая. Вядома, што ў гадах 1697-1763 польскай каронай упраўлялі немцы — Аўгуст II Моцны і яго сын Аўгуст III Сас. Вядома таксама, што шмат дзяржаўных пасадаў абсаджвалі яны сваімі землякамі. Вось таму і немец, зрэшты не адзін у той час, паявіўся ў пушчы. А ад Гейнэ (нямецкая вымова Гайнэ) дарога да Гайнаўшчыны і Гайнаўскай стражы недалёкая. Каб названне ўрочышча ці стражы выводзіць ад гаю (як намаўляе П. Саскі) хутчэй урочышча называлася б, напрыклад, гаявіска, гаявішча, а страж, напрыклад, гаеўская, гаявецкая. Ад чаго паўстала названне Гайнаўка (паяўляецца яно ў XIX стаг.), пры шматгадовым існаванні Гайнаўскай стражы, разважання ўжо не патрабуе.

Прыведзены П. Саскім прыклад спробы растлумачыць ўтварэнне назвы Гайнаўкі журналістам „Трыбуны люду“ сапраўды можа чалавека рассмяшыць, або і раззлаваць. Але так ужо яно бывае, калі хтосьці бярэцца за тое, аб чым не мае ніякага паняцця.

П. Байко

ЦІКАВІНКА

Японская фірма „Шарл карпарэйшн“ асвоіла вытворчасць кішэнных электронных калькулятараў, якія замест матэматычных разлікаў робяць імгненны пераклад на некалькі моў. Электронны слоўнік выпускаецца ў чатырнаццаці варыянтах — для турыстаў, студэнтаў, работнікаў розных галін эканомікі... Яго памяць утрымлівае дзве тысячы слоў і 152 найбольш неабходныя фразы.

Z. KAMIŃSKA

ФОТА ПА ЗАКАЗУ Заказвала Ірэна Несцярук з Дубіч Царкоўных.

Дарагое Сэрцайка! Пішу да цябе першае пісьмо. Я выпісваю „Ніву“ і чытаю ўсе твае парады. Пастанавіла і я прасіць, каб параіла мне.

Мне семнаццаты год ідзе. І пазнаёмілася я з хлопцам, крыху старэйшым за мяне. Мне ён вельмі спадабаўся. Ён гаварыў, што мяне вельмі кахае і я верыла яму. Мы часта спатыкаліся. А потым пачаў прыходзіць да мяне дахаты. Я думала, што каханню нашаму не будзе канца. А мама мая была супраць. Кажа, і так не пажэніцеся, яшчэ не адзін табе спадабаецца і яму не адна. А цяпер толькі час траціце, цікава, якія ацэнкі будуць. Мяне гневала тое, бо вучуся я добра, навука лёгка мне прыходзіцца, а расстання з Мішам я сабе не ўяўляла. Як гэта другі спадабаецца? Ніколі! А што выйшла?! Я то Мішу верная, а ён пакінуў мяне. Чаму? Не ведаю. Не прыйшоў на спатканне, не прыйшоў дадому і нічога не сказаў. Адышоў без слова. Дзве сяброўкі з класа бачылі, як ішоў з дзяўчынай адвячоркам. Іншы абняўшыся. А мне хлусіў, гаворачы такія цудоўныя словы аб каханні, гаварыў, што толькі мяне кахае. Я ж яго сілаю на спатканні не цягнула. Амаль кожны вечар дадому прыходзіў. Падвёў ён мяне. Гэта першае каханне маё і апошняе. Я ўжо ніколі не пакахаю. Для мяне страчаны свет.

Міра з Бельшчыны

Міра! Не падай духам. Яшчэ ўсё перад табой. І каханне таксама. І Міша цябе не ашукваў. Ён сапраўды цябе кахаў. Толькі вось каханне ў ранняй маладосці нетрывалае. Яму ўжо спадабалася другая. Ці апошняя — сумняваюся. І так, як твая мама кажа, і табе яшчэ не адзін спадабаецца і яму не адна. Але пройдзе час і трапіш на таго адзінага, калі ў абодвух вас будуць ужо трывалыя пачуцці.

Сэрцайка

ВЕР-НЕ-ВЕР

Дарагое Астронне, снілася мне, што мая мама аддала адну хлопцу шафу, якую купіла мне бабка. І калі я прыйшла дахаты, то ўбачыла, што сапраўды гэтай шафы няма. Я пачала вельмі моцна плакаць, так, што ў мяне аж вочы падпухлі, і з гэтым плачам я дайшла да суседняй вёскі, якая знаходзіцца аж у 10 кіламетрах. Тут увайшла я на тратуар, а гэты тратуар быў выслань квяцістым дыванам і я ішла па ім.

Крыстына з Беластока

Крыстына! Твой сон абазначае, што замест утраты нешта табе прыбудзе. Гэта будзе звязана з нейкай сямейнай радасцю (твой плач) і багаццем ці камфортам (ты ішла па дывану).

Астрон

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Вырашаючы справу разводу, суд даверыў бацьку ўтрыманне і выхаванне двух сыноў 15 і 17 год, а маці дачку 8 год. Дачка, скончыўшы васьмігадовую школу, паступіла ў тэхнікум. Сыны ў той час працавалі самастойна. Маці падала на бацьку ў суд, патрабуючы аліментаў для дачкі, якая жыве ў горадзе і ўтрыманне якой каштуе дорага. Бацька спасылаецца на тое, што ён згодна з рашэннем суда выхаваў сыноў, а маці абавязана выхаваць дачку. Ці маці можа ў такіх умовах патрабаваць аліментаў для дачкі?

АДКАЗ: Абавязак утрымання дзяцей спачывае ў роўнай ступені на бацьку, як і на маці — адпаведна да іх магчымасцей. Вырашаючы справу разводу, суд аднačасова рашыў справу ўтрымання дзяцей, даваючы сыноў бацьку, а дачку маці. Аднак рашэнне суда аб аліментах можа быць зменена, калі змяняюцца абставіны, у якіх яны былі прысуджаны. У нашым прыкладзе абставіны, безумоўна, змяніліся, бо сыны ўжо аліментаў не патрабуюць, а ўтрыманне дачкі значна падаражэла. Таму маці можа патрабаваць аліментаў для дачкі. Бацька не можа спасылацца на тое, што пакуль сыны зрабіліся самастойнымі, кошты іх утрымання былі значна большыя, чым утрыманне дачкі. Пад увагу бярэцца патрэбы дзіцяці цяперашнія і сямейная сітуацыя бацькоў.

(Працяг са стар. 5)

— Не дай Бог, каб хто-колеч і калі-колеч дачакаўся таго, што давялося нам тады пацярпець, — цяжка ўздыхнуўшы, кажа цётка Кацярына. — Каб не дзеці... — і яна расплакалася.

Урэшце прыгарнула іх у сваю невялічкую хатку **Марыя Качынская** — таксама, як і яны, гэтая Маруся і Кацярына Сініцына, жанчына адзінокая, удава, у якой на руках асталося чацвёра дзяцей. Хата стаяла без вокан, не было за што ды каму іх паўстаўляць. Тры жанчыны і сямёра дзяцей. Сініцына і гэтая Маруся, прозвішча якой цётка Кацярына ўжо не памятае, атрымалі адзін куток у гэтай хаце і цешыліся, што хаця маюць дах над галавой.

Неўзабаве настала жніво. Кацярына, дачка сялянская, найперш вучылася жаць на бацькоўскіх загонах, а пасля хадзіла на працу ў калгас. Гэты вопыт цяпер ёй прыдаўся. Брала ў поле сваіх дочак-сіротак і, накарміўшы іх малаком, станавілася з сярпом на загоне, або ішла падбіраць збожжа за касцом. Старалася, як магла, колькі хапала сілы, каб толькі паказаць сябе з найлепшага боку, каб дагадзіць гаспадарам. Адрывалася ад працы толькі тады, калі дзеці плакалі ўжо невыносліва, калі неабходна было змяніць ім пялёнкі. І так заваявала яна сабе славу добрай, працавітай жанчыны і дбайнай маці.

У святочныя дні, калі не было працы ў полі, брала яна сваіх сіротак і адпраўлялася на магілу мужа. Пахавалі яго людзі ажно праз тыдзень часу, калі ў Мінчэве немцы ўстанавілі свайго солтыса і загадалі яму навесці парадак у наваколлі. Сяржанта Сініцына закапалі яны побач яго танка. Тады яшчэ аказалася, што ад гранаты ў яго была разарваная галава, а ногі прастрэленыя аўтаматнай чаргой. Кацярына ўпрыгожыла яго магілу кветкамі, абгарадзіла, паставіла крыж.

Так прайшло лета. Настала суровая зіма 1941 года, калі ў садах вымерзлі ўсе яблыні, слівы і грушы.

— Паліць у хаце не было чым, — успамінае цётка Кацярына. — Мая сяброўка па няшчасці, гэтая Маруся, яшчэ трымалася сяк-так. Брала свайго хлопчыка да сябе, туліла яго да грудзей і так грэла, каб не замерз. А што мне было рабіць? Вазьму адно, другое мерзне. Сяджу, бывала, трымаю іх на руках, сама дрыжу ад холаду і плачу, ды разумею, што плачам нічога ім не дапамагу...

Брала тады сякеру ў рукі, ды ішла ў лес за дровамі. Рубала сухое галлё, і колькі змагла, цягнула ў хату. На адзін раз, каб разагрэцца, заўжды хапала. Аднойчы так змарылася, убаюкваючы сваіх дзяўчатак, што болей не змагла. *„Прылягу сама на некалькі хвілін“*, — падумала яна. Узяла да сябе Маю, а Раечка асталася ў калысцы. Як прылегла, так і заснула; быццам камень у ваду, без памяці патанула ў гэты сон.

— Нават не ведаю, ці плакалі мае дзеткі, ці не, — расказвае яна. — Не ведаю, што са мной тады здарылася. Раней, бывала, хопіць, што адна з іх толькі адазвецца, а я, як кожная маці, ужо і на нагах. А на гэты раз быццам я памерла. А можа яны зусім і не плакалі... Прачнулася я і не магу галавы адарваць ад пасцелі. Падушка, набітая сенам, проста прымерзла да валос. Я хуценька сарвалася і падскочыла да калыскі. А там, Божа мой, пялёнкі замерзлі на камень! А мая Рая ўжо і не дыхае. Нарабіла я крыку. Прыбегла гаспадыня, значыць, гэтая Качынская, паглядзела, у чым справа, і кажа, каб хутчэй класці дзіця проста на пліту, на ангельку, як у нас там гаварылі. Ледзь тады мы яе адгрэлі. Можа дзіця ўжо чула, што доўгі лёс для яго ў жыцці не пісаны...

Замоўкла Кацярына Раськоўская, і я не стаў яе падганяць. Гэтыя ўспаміны прадоўжым праз тыдзень.

Віктар Рудчык

Куток практычных ведаў

Са змеленага мяса

БІТОЧКІ У ГРЭЦКІМ СОУСЕ

Мясную масу са змеленага мяса (паўкілаграма ялавічыны, змешанай са свінінай, адно вялікае ці два меншыя яечкі, соль, перац, некалькі крапель „магі“, адна сухая булка, пасечаная зялёная пятрушка ці ўкроп, падсмажаная цыбулька) выкарыстоўваем на падрыхтоўку маленькіх круглых біточкаў (да гэтай стравы можна яшчэ дадаць зялёны гарошак ці зварыны калафёр). Смажым біточкі.

На соус бярэм: паўселера, 2 морквіны, 1 пятрушку, 1 вялікую пору, 2 вялікія цыбуліны, 2-3 лыжкі таматнай пасты, соль, перац, 3/4 шклянкі алею. Усю гародніну сцерці на буракавай тарцы або дробненька нарэзаць, цыбулю рэжам на скрылёчкі. Гародніну палажыць на разагрэты на патэльні алей, падліць некалькі лыжак вады, дадаць усе прыправы і тушыць на не надта вялікім агні. Калі гародніна будзе мяккая, дадаць таматную пасту (у сезоне памідоры), яшчэ хвіліну тушыць. У гатовы соус палажыць пасмажаныя біточкі і тушыць іх на не надта вялікім агні яшчэ мінут 10-15. Падаваць з рысам, пасыпаным зелянінай.

РУЛЕТ З ПЯЧУРЫЦАМІ

Мясную масу падрыхтоўваем як вышэй. Апрача гэтага бярэм 25 дэкаў пячурыц, 2 цыбуліны, лыжку тлушчу, цёртую булку, падрыхтоўваем таксама алюмініевую фальгу.

На патэльні разагрэць тлушч, падсмажыць дробненька нарэзаную цыбулю, дадаць нарэзаныя ў палосачку (не абабраныя, але дакладна памытыя пячурыцы), соль і перац. Падсмажыць цыбулю з грыбамі. Мясную масу разлажыць роўным, сантыметравым пластом на пасыпанай цёртай булкай дошцы, пасыпаць раўнамерна пячурыцамі з цыбуляй і зграбнуць, робячы роўны валік. Фальгу крыху змазаць растопленым тлушчам, палажыць рулет, загарнуць фальгу зверху і з бакоў, палажыць на бляшку і ўставіць у гарачую духоўку. Запякаць каля гадзіны. Падаючы, палажыць рулет разам з фальгой на талерцы (фальгу адкрыць, загортваючы вакол), парэзаць на тоўстыя кавалкі. Да рулета падаем пюрэ з бульбы, вараныя буракі, салату.

Гаспадыня

ФАЛЬКЛОР

ВЯСНЯНКА

Allegretto (♩ = 116)

Ко-паў ко-зак кры-ны-чэнь-ку, ны до-ко-паў- -ся до дна. Жы-ла ў бать-ка од-на доч-ка ны на-жы-ла- ся доб-ра -ся доб-ра.

Копаў козак крынычэньку, ны докопаўся до дна.
Жыла ў батька одна дочка, ны нажылася добра,
жыла ў батька одна дочка ны нажылася добра.
Батько добры, батько добры, а матёнка ліхая —
ны пускае на гуліцю, бо гуліця смутная,
ны пускае на гуліцю, бо гуліця смутная.
— Пусты мэнэ, моя мамо, я й там ны забаўлюся —
пэршы півўні заспівают, я й додому вэрнуся,
пэршы півўні заспівают, я й додому вэрнуся.
Піют пэршы, піют другі шчэ й пташына шчэбэчэ,
клічэ маты вычорахы, а дывчына ны хочэ,
клічэ маты вычорахы, а дывчына ны хочэ.
— Вычэрай жэ, моя мамо, колі ж наварыла,
а я пойду до того, кого віерно полюбыла,
а я пойду до того, кого віерно полюбыла.

Ад Ніны Такаюк, 1924 г. нараджэння, і Яўгінні Вішэнка, 1927 г. нараджэння, вёска Мікулічы гм. Мілейчыцы, запісаў у снежні 1979 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

На роднай зямлі. Спакой. Ваколіцы мястэчка Кузніца. Фота М. Гайдука.

ТРЫБУНА чытачоў

З ДУМКАЙ АБ НАШЫМ З'ЕЗДЗЕ

Аб тым, што наш карэспандэнт з Легніцы Тамаш Кірылаў рыхтаваў сваю аўтабіяграфічную кніжку да друку, ведалі мы ўжо ад пачатку гэтага года. Гаварыў ён і сам на з'ездзе карэспандэнтаў аб гэтым. Зараз кніжка паявілася ў кнігарнях. Ці ёсць у продажы ў Беластоку, Бельску і Гайнаўцы? Я з вялікім задавальненнем уключыў бы яе ў сваю бібліятэчку. Мае калегі — таксама. А калі будзе цяжка яе купіць?

А ці не здаецца рэдакцыі, што на чарговы з'езд карэспандэнтаў трэба было б падрыхтаваць некалькі экземпляраў кніжкі Т. Кірылава „І так прайграеце вайну" і ў знак прызнання ўручыць яе лепшым карэспандэнтам? Наш сябра напэўна ахвотна дасць свой аўтограф на кніжцы. Калі б нават рэдакцыя не мела фінансавых магчымасцей купіць тыя кніжкі, дык мы самі ахвотна ўплацілі б па тыя 30 зл. Варта над гэтым падумаць.

Ул. Сідарук

Ад рэд. Кніжка Тамаша Кірылава „І так прайграеце вайну" ў беластоцкіх кнігарнях ужо паявілася. Адносна прапановы, якую выказаў наш карэспандэнт, хочам прызнацца, што падобная думка нарадзілася і ў нас. Мы купілі дзесяць экземпляраў кніжкі, усе, якія ў Беластоку ўдалося здабыць. Аўтар будзе на з'ездзе і падпіша.

ВО ЯК!

Калі я бываю ў горадзе, заглядаю ў кіёскі „Руху", гляджу на загалоўкі часопісаў. Так было нядаўна ў Беластоку. У адным кіёску, які стаіць на скрыжаванні каля вуліцы Ліповай, убачыў я часопіс „Савецкая літаратура" на польскай мове. Папрасіў прадаўшчыцу, каб прадала гэты часопіс. Падняла яна яго і давай шукаць цану. Выдрукаванай цаны не было (чаму?), але на вокладцы на самым версе была напісана цыфра 3,50. Не было сумнення, што гэта цана, аднак прадаўшчыца адказала, што гэта не цана і што не можа быць гэта цана, бо занізкая, і давай шукаць у сваім цэнніку. Корпалася, як курка ў пяску, і не знайшла. Я спяшаўся на поезд і давай падганяць яе, каб хутчэй прадала, а яна хоць бы што і кажа: ідзі, пан, у другі кіёск, купі сабе, бо я не прадам, бо не ведаю цаны часопіса. Памагаць ёй пачалі іншыя людзі, якія сабраліся ў чаргу ля кіёска і таксама пачалі галгатаць, як тыя гусі, што цана замалая і што не можа быць, каб часопіс каштаваў толькі 3,50 і што прадаўшчыца не будзе потым сваімі дакладаць.

Во, як! Прадаўшчыца, а не ведае цаны свайго тавару!

На пошце ў сябе яшчэ раз праверыў, колькі каштуе часопіс. Я меў рацыю, адзін экземпляр каштуе 3,50, а гадавая падпіска каштуе 42 зл. Ужо выпісаў на цэлы 1981 г. І будзе спакой.

М. Панфілюк

ПЛЕНЕР ТУЖЛІВЫ, ЯК ВОСЕНЬ

У канцы кастрычніка закончыўся XVI белавежскі мастацкі пленер. Прымала ў ім удзел 20 мастакоў, у большасці з Польшчы.

На жаль, трэба сказаць, што белавежскі пленер з году ў год зніжае свой узровень. Аглядаючы выстаўку, якая была наладжана пасля пленеру ў Прыродазнаўчым музеі БНП у Белавежы, можна было б падумаць, што ўсе мастакі ўпалі ў адзін транс — банальнасці, шаблоннасці. Толькі перад пару палотнамі, а паказана іх звыш 70, хацелася затрымацца. Рэшта столькі была варта пахвалы, як сёлетняе лета і восень. Вылучаліся пейзажы Галіны Эйсымонт і Вікторыі Тур, палотны Леха Аколава, прадстаўляючыя заблытанне чалавека ў свеце тэхнікі (мастак яшчэ на ніякім з белавежскіх пленераў не заўважыў пушчы). Цалкам удала адлюстроўвалі сексуальную тупасць людзей дзве карціны Міліі Павішэвіч. Прыцягваў вока цікавы стыль пейзажаў Штэфана Бубана.

Аднак найбольш засмучвала арганізацыя выстаўкі. Не было плаката, які б інфармаваў наведвальнікаў, што гэта за выстаўка. Не былі падпісаны таксама прозвішчы аўтараў і загалоўкі паасобных карцін. Відаць, арганізатары не хацелі псаваць апініі белавежскаму пленеру.

П. Байко

ХУТКА ЗІМА

Калі будуюцца новыя дарогі, заўсёды абсаджваюцца яны дрэўцамі. Гравейку з Дабрывады ў Кляшчэлі абсадзілі вольхай. Зараз яна так рассеялася, што паявіўся клопат. Зімою за кусты альшыны залягае снег і робяцца горбы. Гэтая гравейка з'яўляецца найважнейшай дарогай у Кляшчэлі. Як праехаць машынай з хлебам ці „хуткай дапамозе" гэтай дарогай? А як быць дзецям, якія кожны дзень павінны ісці сюдою ў школу?

Справа наогул дробная. Трэба проста кусты вырубаць, а пакінуць толькі пасаджаную вольху. Хто гэта, аднак, мае зрабіць? Кляшчэлеўцы, на тэрыторыі якіх робяцца горбы, ці дабрывадцы, якім дарога патрэбна? А мо справу вырашыць раённае прадпрыемства грамадскіх дарог у Сямяцічах? Пакуль не завеяла снегам, трэба дзейнічаць.

(ус)

ЧАКАЮ АДКАЗУ

Калі ў 1970 годзе купляў я ў аднавяскоўцаў дзве дзялянкі на сялібу, не ведаў, што справа гэта да сённяшняга дня не будзе вырашана. А вось гісторыя. Купляў я гэтыя дзялянкі, як і ўсе, без натарыуса. У 1972 г. праводзілася ў Кузаве камасацыя, у час якой былі аформлены ўсе дабравольныя пісьмовыя дагаворы аб куплі зямлі. На аснове дзяржаўнага закону я стаў уласнікам сваёй сялібы і атрымаў „акт уласнасці". Аднак працаўнікі раённага ўпраўлення геадэзіі запісалі маю сялібу на Ніну Б., а яе дзялянку за вёскай — на мяне. Звярнуўся я з гэтай справай у Гайнаўку. Клікалі нас у геадэзію, пісалі пратаколы, думаў, будзе канец. А дзе ж там! Нічога не паправілі. Выходзіць, што я сяджу не на сваёй сялібе. Пытаюся, калі я стану ўласнікам сваёй уласнасці? Адказу ўжо не чакаю ад гайнаўскіх ураднікӑў. Яны загубіліся ў дакументах. Чакаю адказу ад ваяводскага ўпраўлення геадэзіі ў Беластоку, якое, веру, паможа мне ў гэтай справе.

Ул. Сідарук

ШТО ДАЛЕЙ?

На вуліцы Бранскай у Бельску „будуецца" ўжо пару гадоў мясная і фабрыка газіраваных водаў. Тэмп пабудовы чарапашны. Амаль пад голым небам стаяць новыя машыны і прылады для абсталявання гэтых фабрык. Інвестарам гэтых будоўляў з'яўляецца бельскі ВСС „Сполэм". Далей так быць не можа. Не могуць нішчыцца незабяспечаныя будынкі і машыны. Што на гэта ВСС?

Іван Кірызюк

ГАДАВІНА

У Бельскім доме культуры з нагоды гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі адбылася ўрачыстая акадэмія. З вельмі цікавай мастацкай праграмай выступілі вучні з беларускага ліцэя, а таксама бельскі хор „Васілёчкі". Праграму вёў Сяргей Лукашук.

Іван Кірызюк

НА ПРЫПЫНКУ

Здараецца, зойдзеш на аўтобусны прыпынак. Чуеш, аб чым людзі гавораць. Нядаўна стаю я на прыпынку ў Дашах. Стаіць чалавек, прыгожа адзеты, і таксама чакае аўтобуса. Аказваецца, што ён нарадзіўся ў вёсцы Дашы. Потым выехаў на Шлёнск, ды не забыўся пра сваіх бацькоў і роднай мовы не цураецца.

Якісьці аднавясковец кажа яму: і чаго ты прыязджаеш, нічога і так ад бацькоў не атрымліваеш. А гэты адказвае: ох ты, матэрыяліст! Ты хочаш вышэйшыя пачуцці на грошы пералічыць? Ты не ведаеш, як цяжка мне было прывыкаць да Шлёнска. Цяпер мне там добра. Куды трэба — сеў і паехаў, а тут аўтобуса вось трэба доўга чакаць. Але вось глядзі, хтосьці фурманкай едзе. Конь знаёмы. Во, бачыш, конік той, а Гандзі няма.

Мар'я Пень

КРЫЎДНА

Пацвярджаецца тое, аб чым я пісала ў „Ніве", нумар 43 ад 26.10.1980 г. Звяртаецца сёння да мяне старая жанчына з вёскі Тафілаўцы — Зубар Параскева. Расказвае. Адзін сын загінуў на вайне, другі памёр. Давялося старой каля нявесткі дажываць. Няма адкуль грошай узяць. Улады гміны пра яе забылі. Усім старым плацяць па 750 зл., а ёй не. Не ведаю, хто вінаваты, але мне крыўдна. А мо трэба ісці ў гміну шосты раз?

Мар'я Пень

НЕВЯСЁЛЫ ПРЫКЛАД

4 лістапада аўтобус з Беластока ў Масева прыехаў да месца прызначэння — у Масева і ад'ехаў у Нараўку. Яго ад'езд павінен быў быць 5 лістапада ў 5 гадзін раніцы. Але раніцай людзі дарэмна чакалі на марозе таго аўтобуса. Ён не прыехаў. Я не ведаю, што гэта за самаволя ў шафёраў? Мне здаецца, дырэкцыя павінна такія ўчынкі караць.

Я

НОВЫ КЛУБ

Нядаўна ў вёсцы Альхоўка, гміна Нараўка, быў адкрыты новы клуб прэсы і кніжкі. Прадаўшчыцай працуе тут Оля Сачко. Клуб змяшчаецца ў прыватным доме. Моладзі ў гэтай вёсцы многа і маюць цяпер куды зайсці ў вольны час. Месцы заўсёды тут заняты. Ёсць тэлевізар. Можна таксама купіць розныя рэчы. Трэба старацца толькі, каб у клубе заўсёды быў парадак. Так як і цяпер, зрэшты. А гэта залежыць ад нас.

УКС

АБ ЭЛЕКТРЫЧНЫМ АСВЯТЛЕННІ

Едучы ўвечары з Чаромхаўскай станцыі ў Кузаву, трапляеш з ясна асветленай вуліцы Вішнёвай у бяздонную цемру. Бо кузаўская вуліца з гэтага боку зусім не асветлена. А трэба ведаць, што граніца паміж Кузавай і Чаромхай праходзіць па рачулцы Нурэц, на якой ёсць невялічкі мосцік без бар'ераў. Вельмі ж лёгка тут акунуцца ў ваду кожнаму, хто не ведае дарогі.

Казаў я кляшчэлеўскім манцёрам, каб змянілі лямпачкі каля мосціка і на павароце каля хаты Міхася Канарэўскага. Яны адказалі, што хутка ўсе выключаць, бо эканоміка. Мне здаецца, што адказ несур'ёзны. Лепш было б каб манцёры зрабілі вулічнае асвятленне праз адзін, або нават праз два стаўбы. І тады была б і эканоміка, і карысць.

(ус)

*

У Відаве вельмі цёмна на вуліцы. На ніякім стаўбе не гарыць лямпачка ўжо паўгода. Зайшоў я ў электроўню і кажу ім пра гэта. Мяне адаслалі да інж. Кірылюк, якая павінна гэта ўладзіць. Якраз не было інж. Кірылюк, быў толькі кіраўнік, які сказаў, што перадасць справу інж. Кірылюк.

Праз некалькі дзён званю да інжынера, і яна абяцае, што прыедуць і зробяць. Не прыехалі, дык я зноў званю і чую, што праз пару дзён зробяць, бо цяпер робяць асвятленне ў Бельску. Сустрэў я манцёра ў Бельску на вул. Дубічы. Пытаю, калі зробяць у Відаве асвятленне. А ён жартуе: калі табе трэба святло, дык зрабі лямпачку каля хаты і няхай гарыць, будзе відна ў цэлым Відаве.

Я ведаю, што трэба ашчаджаць электраэнергію. Але каб ва ўсёй вёсцы не гарэла ніводная лямпачка? Прытым, каму патрэбна такая бюракратыя, адсыланне, абы далей ад сябе. Напэўна не так трэба працаваць.

Румі

*

Ехала я са сваёй сыновай з Плюціч у Беласток. Ехала ўпершыню на машыне, а не поездам, да якога трэба ісці тры кіламетры. Вельмі мне спадабалася дарога: і тая карчма, што каля Плёсак, і цэрквы ў Рыбалах, і разлітая Нарва. Усё было для мяне новае. І толькі адна крыўда мучыла мяне. Вось жа і ў Храбалах, і ў Рыбалах, і ў Зверках, і ў іншых вёсках па дарозе было відна-відненька, а ў нас жа такая цемната. У Плюцічах ужо, бадай, паўгода як не гараць лямпачкі на вуліцы, а што — мы горшыя? Кажуць, што такім чынам ашчаджаюць электраэнергію. Дык чаму ж гэта робяць толькі коштам некаторых вёсак?.. Святло ж патрэбнае аднолькава ўсім: і тым, што пры дарозе, і тым, што далей. Зрэшты, праз нашу вёску ж таксама ідзе аўтобус...

Надзя Ч.

*

Кожны чалавек ведае, чым для нас ёсць электраэнергія. А як мы карыстаемся электрычным святлом? Удзень непатрэбна гараць лямпачкі вулічнага асвятлення, у туалетах, на калідорах, трэба ці не трэба ўключаем электрычныя печкі і іншыя ацяпляльныя прылады, хоць у хаце і так цёпла. Асабліва ў дзяржаўных установах не звяртаюць на гэта ніякай увагі. Хачу заклікаць працаўнікоў усіх дзяржаўных устаноў: давайце сапраўды эканоміць электраэнергію, не толькі на словах. Кожны кілават на вагу золата — няхай гэта будзе на штодзень нашым лозунгам.

(ус)

Мар'я Пень. Атрымала я ганарар. Большае задавальненне адчуваю, атрымаўшы 60 зл. з „Нівы", чым калісьці 3000 з гміны. Не знаю каму дзякаваць. Хто цяпер з'яўляецца галоўным рэдактарам „Нівы"? Хацела б знаць прозвішчы і другіх журналістаў. Я думаю, што гэта вельмі цікавыя людзі, а пра іх вельмі мала ў газетах пішацца.

Валянціне Трыгубовіч, Івану Казлоўскаму з Беларусі і Анатолю Маўчуну з Познані дзякуем сардэчна за прысланыя беларускія кніжкі.

У. Г. Варта прыехаць, каб убачыць старэйшага карэспандэнта „Нівы", якога вы знайшлі і запрасілі ў сваю сям'ю.

Прыедзем абавязкова калісь.

Анатоль Маўчун, Познань. У польскіх кнігарнях паявілася кніга Тамаша Кірылава „I tąk przegracie wojnę". Кнігай напэўна зацікавіцца кожны, хто ведае Беларусь і асабліва Глыбоччыну. У тым, што кніга цікавая, пераканаецца кожны, хто яе прачытае. Я прачытаў. І вось крыху задумваюся. Напэўна так, як і я, многія жыхары Польшчы ахвотна чытаюць і іншыя кнігі пра Беларусь і беларусаў. Толькі як простаму чалавеку ўгадаць, каторыя гэта кнігі? Вядома, чалавеку без большай падрыхтоўкі, калі ён гляне на сотні розных кніг, што ў кніжных магазінах чакаюць пакупнікоў, трапны выбар часта не пад сілу. Думаю, многім „Ніва" магла б тут дапамагчы, друкуючы назвы кніг і іх аўтараў. Зразумела, не датычыць гэта кніг на беларускай мове. Тут усё ясна. Але перакладам на польскую мову беларускіх аўтараў варта зрабіць добрую рэкламу. Нельга таксама не адзначыць, што героі многіх кніг польскіх пісьменнікаў гэта беларусы, або людзі, якія нарадзіліся ў Беларусі. Пра іх лёс, радасці і смуткі хацелася б прачытаць.

Пазнаёмімся. Падаем адрасы двух хлопцаў з Алецка, якія напісалі да нас з просьбай памагчы ім пазнаёміцца з хлопцамі і дзяўчатамі, якія маюць розныя зацікаўленні, напрыклад, любяць маляваць, чытаць, збіраць розныя здымкі акцёраў і гэтак далей. Першы з іх з'яўляецца чытачом „Нівы". Здзіслаў Юрэвіч, 19-400 Алецка, вул. Бранеўскага 10.

Другі: Ігнацы Рэнкавэк 19-400 Алецка, вул. Пшыбышэўскага 5.

Дамініка Івацік, Ахрымы. Рашыла напісаць пару слоў у „Ніву". Цяжкая была работа, капала бульбу. Якась ужо выкапала. Так натамлюся, бывала, што ў нядзелю не магу ўзяць пяра ў рукі. Я яшчэ не атрымала была „Нівы", як школьнікі прыбеглі да мяне на поле і гавораць з такою радасцю: бабулю, ты сфатаграфавана ў „Ніве". М. Шаховіч дакладна апісаў маё колішняе жыццё. У вольную суботу прыехала з Беластока дачка і ўнучка і памаглі мне капаць. Чыталі „Ніву" і ўсё гаварылі: як ты, бабцю, дала рады ўсё колішняе расказаць. Я сказала: расказаць то не цяжка, але апісаць! У 37 нумары намаляваны быў дом Рудкоўскіна. Як гляну, то здаецца, каб хоць пару дзён пажыць у такім доме, дзе бярозкі, як жывыя, растуць. Дачцы маёй вельмі спадабаўся гэты малюнак. Яна ў школе вядзе пластычныя заняткі.

ШТО СТАРЫ, ШТО МАЛЫ

Дзед Нічыпар, паказваючы чорным, кручкаватым пальцам на дзесяцігадовага ўнука, з цяжкім уздыхам гаворыць:

— Ці даўно, здаецца, было, як узважваў гэтага шмэндрыка на бязмене, а цяпер во які цяльпук — дзвюма рукамі не падымеш.

— А навошта вы яго ўзважвалі? — пытаюся.

— Ды так, дзеля забавы. Ён тады яшчэ на ўласных ножках не трымаўся — па падлозе рачком поўзаў. Усе на працу ідуць, а я — за няньку. Вось аднойчы і падумаў: давай узважу малога — цікава, а колькі ён пацягне. Дастаў з-за прыпечка бязмен, перавязаў дзіцё ручніком па жывоціку, падчапіў кручком за ручнік. Тут якраз і надарылася нечаканасць. Малы адарваўся ад кручка, перакруціўся ў паветры і — носам у падлогу.

— І што ж далей было, дзед Нічыпар?

— А нічога добрага не было. Прыйшла дачка з работы, паглядзела на распухлы нос дзіцяці і за галаву хапілася. А калі даведалася, што і як было, толькі сказала:

— Што малое, што старое — усё адно.

Міхась Пянкрат

— *Мой муж сам правіць усе электрычныя прылады ў доме.*

Імпартгумар

РЫБЫ

— Пасцеражыся, — гаворыць вялікая рыба маленькай. — Бачыш — во кручок. Не ўздумай яго праглынуць.

— А чаму? — пытае рыба маленькая.

— Па дзвюх прычынах, — адказвае рыба вялікая. — Першая заключаецца ў тым, што, калі ты яго праглынеш, цябе выцягнуць, выкачаюць у муцэ і ўсмажаць на патэльні. Затым цябе з'ядуць разам з двума лісткамі ўпрыгожваючага цябе салата.

— Божа захавай! Вельмі вам удзячная. Вы выратавалі мне жыццё. Ну, а другая прычына?

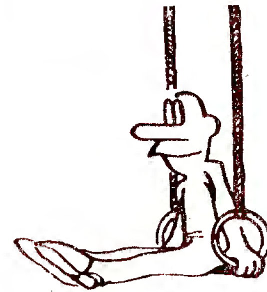
— Другая прычына заключаецца ў тым, што з'есці цябе перш за ўсё хачу я...

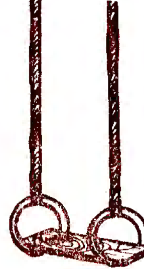
Джані Радары

СВАЁ СУМЛЕННЕ БРАЎ ЗМОРАМ.

НІЎКА

ГУМАР З БАРАДОЮ

Шавец, аддаючы заказчыку новыя боты, сказаў:

— Тыдні са два вашы боты будуць крыху ціснуць. Не крыўдуйце.

— Э! Нічога, пацярплю. Два тыдні я яшчэ і ў старых пахаджу, а новыя няхай пастаяць.

МІНІВЕРШЫ

ЗАМЕСТ АБ'ЯВЫ

Я бачу добра —
не патрэбна оптыка.
Ды як прадбачыць
ход жыццёвых змен?
Таму шукаю жонку я сіноптыка,
Каб добра ведаць,
адкуль вецер дзьме.

Дзмітр Стойчаў

КІШЭННЫ ЛІХТАРЫК

— Дачасна гінуць не хачу:
Націсну кнопку — засвячу!

Пятро Перац

АЦАНІЎ

— Паслухай, Света, Толік
Твой проста залаты!
— Такі, як ты?
— Не! Ён не алкаголік!

Лявон Анціпенка

ПРЫНЦЫПОВЫ ХАБАРНІК

Сам хабару ён не вымагае,
Прынцып свой у прайдзісвета:
Як даюць — шуфляду адчыняе,
Кажа:
— Што вы?.. Кінься гэта!

Алесь Махнач

З „Весніка Задрыпоніі"

МАЛЕНЬКІЯ ХІТРАСЦІ

Калі вы ганарысты і хочаце, каб у вас было вяселле з генералам, мару лёгка ажыццявіць, калі ўзяць у жоны генеральскую дачку.

ЦІ ВЕДАЕЦЕ ВЫ, ШТО...

...Адам і Ева не развяліся толькі таму, што іх шлюб не быў афіцыйна зарэгістраваны.

У АПТЭЦЫ

Пакупнік: — У вас ёсць штонебудзь ад сівых валос?

Аптэкар: — Нічога, шаноўны, апрача глыбокай павагі!

ВЫПРАВІЎ ПАМЫЛКУ

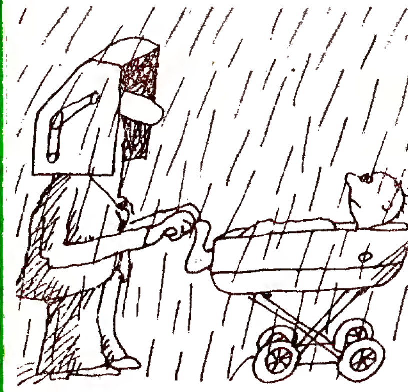
Аднойчы маці чатырохгадовага Міколкі ўбачыла, што вусы ў кошкі сталі не такія пышныя, як раней.

— Міколка, хто гэта кошцы абрэзаў вусы? — спытала яна.

— Я...

— Навошта ж ты гэта зрабіў?

— А ці ж жанчыны з вусамі бываюць?

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Анны Стэльнашук з Дублян змяшчаем песню Булата Акуджавы

Александр Сергеевич Пушкин

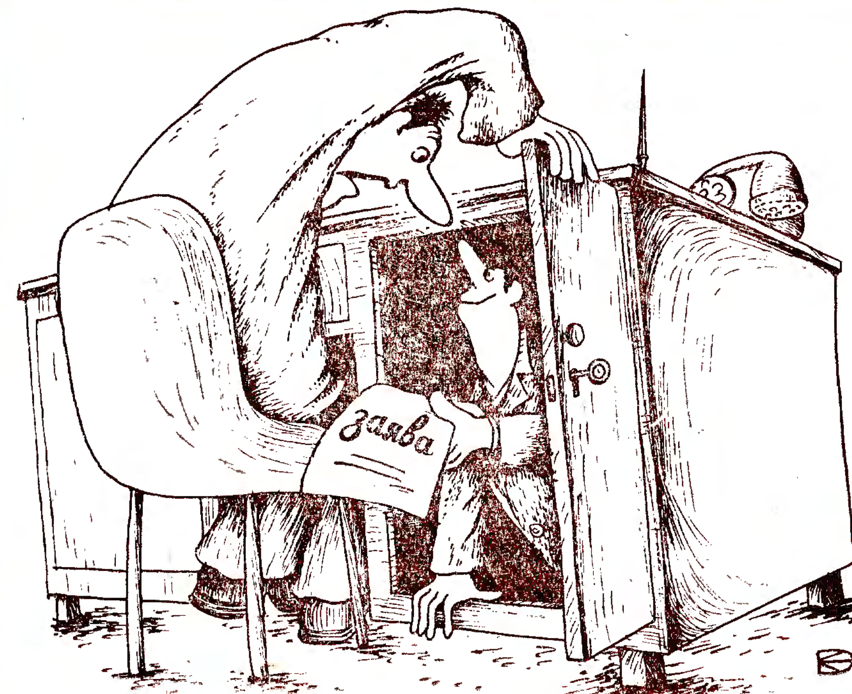
Былое нельзя воротить — и печалиться нечего:
у каждой эпохи свои подрастают леса.
А всё-таки жаль, что нельзя с Александром Сергеевичем
поужинать, в „Яр" заскочить хоть на четверть часа!

Теперь нам не надо по улицам мыкаться ощупью,
машины нас ждут и ракеты уносят нас в даль.
А все-таки жаль, что в Москве больше нету извозчиков,
хотя б одного, и не будет отныне, а жаль!

Я кланяюсь низко познания морю безбрежному,
разумный свой век, многоопытный век свой любя.
А всё-таки жаль, что кумиры нам снятся попрежнему,
и мы иногда все холопами числим себя.

Победы свои мы ковали не зря и вынашивали.
Мы все обрели — и надежную пристань, и свет.
А все-таки жаль... иногда над победами нашими
встают пьедесталы, которые выше побед.

Былое нельзя воротить... Выхожу я на улицу
и вдруг замечаю: у самых Арбатских ворот
извозчик стоит, Александр Сергеевич прогуливается...
Ах, завтра наверное что-нибудь произойдет!

Без слоў.

Курёзы

ЧЫМ ВАС ПАЧАСТАВАЦЬ?

У Парыжы выдадзена новая кулінарная кніга. У ёй 120 рэцэптаў розных страў. Так, мясныя паштэты рэкамендуецца даводзіць да гатоўнасці ў духоўцы, крывяную каўбасу тушыць у алюмініевай фальзе. На дэсерт — абсмажваць салодкія каштаны або абваляныя ў ванільным цукры тваражныя шарыкі. Назва кнігі: „Новая кухня для сабак".

ПІСЬМЕННІК БЕЗ ЧЫТАЧОЎ

Аказваецца, самым недрукуемым аўтарам у свеце з'яўляецца аўстраліец Біл Голд. Кніга рэкордаў Гінеса адвяла яму месца больш, чым Агаце Крысці — самай друкуемай на Захадзе пісьменніцы. Расказала пра яго і выдадзеная ў Лондане „Кніга геройчных няўдачнікаў".

Ніводзін з пятнаццаці раманаў Голда, напісаных за 24 гады працы на літаратурнай ніве, не быў выдадзены. Праўда, час ад часу яго імя з'яўляецца на старонках аўстралійскіх газет пад артыкуламі з нечаканымі ідэямі, накшталт заваднога радыёпрыёмніка, які можа спатрэбіцца пасля атамнай вайны, калі батарэйкі стануць дэфіцытам. Не знайшоўшы выдаўца для сваіх твораў ні ў Аўстраліі, ні ў ЗША, ні ў Англіі, Голд вырашыў на ўласныя грошы выпусціць свой раман, які назваў „Бестселер". Ён спрабаваў прадаць яго прахожым па вуліцах, спадарожнікам у аўтобусах і паяздах... Але яму ўдалося нагандляваць толькі на 50 цэнтаў... Але Голд не траціць надзеі. Ён вырашыў паспрабаваць сябе ў драматургіі.

Шчырыя слёзы ў крывадушніка бываюць толькі тады, калі ён рэжа цыбулю.